

ת"צ / 11-02-11-33800_

בבית המשפט לעניינים אזרחיים
מחוז מרכז

בית המשפט המחוזי מרכז

17-02-2011

התקבל 38

מרמלשטיין דיויד, ר.ג. (ארה"ב) 467324671

המבקש:

Address: Cedar Rd. 8333, Elkins Park,

PA 19027-2101, USA, Tel: (215)277-5806

על - ידי באת-כחו עורכת-הדין אפרת נאש

רח' הרימון 49, גר-ישראל, ד.ג. חוף-אשקלון 79505

טלפון: 08-6755505 פקסימיליה: 08-6722692

E-mail: vas-law@bezeqint.net דוא"ל:

- נ ג ד -

קשר רנט א קאר בע"מ ח.פ. 6-003987-52

המשיבה:

רחוב לב פסח 4, לוד 71000, איזור התעשייה הצפוני

טלפון: 03-9775505

בקשה לאישור ניהול תביעה כייצוגית

בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר ניהול התביעה המוגשת במקביל כייצוגית, אשר מבקשת להצהיר כי נהגה של המשיבה לגבות דמי ביטוח רכב בכלל, ולטובת עד ג' בפרט, בעת השכרת רכביה בכלל, ולמבקש בפרט, אינו כדיון, ולהורות על כי תחדל מגביה זו, וכן תשיב למבקש את הסכום שגבתה ממנו אישית, וכן גמול נוסף לו ולב"כ, ותשיב לכל שוכרי רכביה בשבע השנים הקודמות להגשת התביעה סכומים כאלו שגבתה, לאור המפרט להלן:

העובדות והמסמכים הרלבנטיים

1. המבקש, יהודי אזרח ארה"ב, איש עסקים אמיד, בן לניצולי שואה שהיגרו מאירופה לארה"ב. המבקש נהג לבקר את בני משפחתו בישראל לפחות פעם בשנה.

2. המשיבה היא חברה ישראלית, העושה שימוש במוטג "הרץ" ומשכירה רכבים לאנשים שונים בישראל. בעבר היה שמה "הרץ קשר רנט א. קאר ישראל", אך בשנת 1985 שינתה שמה לשמה הנכחי. זוהי חברה פרטית, הנשלטת ע"י חברה פרטית אחרת "קשר מ. ל. י. השקעות בע"מ". זו מצידה נשלטת ע"י חברה פרטית שלישית, היא חברת "מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ". כלומר, המשיבה היא חברה-בת לאמה וחברה-נכדה לסבתה. מצ"ב דו"חות רשם החברות לגבי שלושתן כנספחי א'. אף אחת מהן אינה נסחרת בבורסה לניירות ערך, כי אינן חברות ציבוריות. הדו"חות התקופתיים השונים שלהן אינם גלויים לציבור. מכאן, נתוני היקף ההשכרות וההכנסות מהן מצויים רק בשליטת המשיבה, אמה סבתה.

3. ביום 31.1.2010 הזמין המבקש מאת סניף המשיבה בירושלים רכב, מיום 31.3.2010 עד יום 6.4.2010. מצ"ב העתק ההזמנה כנספח ב', ההזמנה בוצעה דרך אתר "הרץ" הבינלאומי במרשתת. המבקש מסר פרטי כרטיס האשראי הבינלאומי שלו. בהזמנה צויין כי מחיר ההשכרה לשבוע זה יעמוד על 166 דולר ארה"ב (\$). צוינו חיובים אפשריים נוספים (optional items not included in quote), כגון בגין נסיעות בכביש 6, וגם בגין **ביטוח הרכב** בסך \$ 70 לשבוע (CDW). המבקש הוזהר שם, במסגרת "Warning Messages" כי אם השוכר מסרב לשלם ביטוח (CDW) על הרכב תוטל עליו "חבות לפי הדין" לשלם ביטוח צד ג' – "if CDW is declined, third party property damage [TPPD] is mandatory". ברם, המבקש הוא אדם מנוסה המחזיק בכרטיס אשראי בינלאומי ונסע ברחבי העולם פעמים רבות, וידוע היה לו כי חברת האשראי מכסה את הביטוח כולו (CDW).

4. מידע בדבר תעריפי השכרה מצוי באתר "הרץ" בישראל ראה נספח ג'. צויין שם כי קיים "כיסוי צד ג' לבעלי כרטיסי אשראי מחו"ל המכסים את לקוחותיהם בישראל". זהו בדיוק מצבו של המבקש. לא נאמר שם בכל זאת "חייב" שוכר רכב במקרה של אי-תשלום ישיר של ביטוח מסוג CDW לידי המשיבה – לשלם חיוב כספי נוסף על דמי-ההשכרה לעיל, עבור "ביטוח צד ג'" (TPPD). כלומר, מצגי המשיבה המפורשים בכתב של המשיבה בשלב הראשוני לא אותתו למבקש כי הוא צפוי לחיוב כספי נוסף מעבר ל-166 \$ דמי השכרת רכב לשבוע ימים.

5. בהגיעו לישראל, התייצב המבקש בסניף המשיבה בירושלים. הוא נדרש ע"י נציג המשיבה שם, בו במקום ובאותו מעמד, לחתום גם על "הסכם השכרה" באנגלית. מדובר בנוסח אחיד המנוסח על-ידי המשיבה עצמה, ולא הוצג למבקש מראש. כמובן לא התנהל כל מו"מ על נוסח ההסכם. כך, בעודו עומד בסניף עייף מטיסה ארוכה מארה"ב ומצפה לקבל את הרכב - המבקש נדרש לחתום על חוזה בן 3 עמודים בעלי טקסט צפוף. המבקש התחיל לעיין בכל זאת לפחות בעמוד הראשון עליו נדרש לחתום בפועל. הוא גילה כי הוא נדרש לשלם "ביטוח צד ג'". כאשר מחה המבקש על כך, וטען כי אינו מעוניין בכיסוי כזה, גם בכלל הכיסוי של חברת האשראי שלו, הודיע לו נציג המשיבה בסניף כי אם המבקש לא יסכים להתחייב לשלם גם "דמי ביטוח צד ג'" (TPPD) ואם לא יאשר בחתימתו כי הוא "מסכים" לכך, לא יימסר הרכב לידיו. בנסיבות כאלו, חתם המבקש בליט ברירה על סעיף זה בנוסח האנגלי גם כן, ורק אז קיבל את הרכב שהזמין חודשיים ימים מראש (!).

מודגש, כי הסעיף הרלבנטי בהסכם אינו סעיף "ברירה" (Yes/No) אלא קיימת רק אפשרות אחת: "YES".

מצ"ב העתקי ההסכם בשתי השפות, נספח ד-1 ונספח ד-2.

המבקש לא אסף את כל ההסכם אלא רק חלקו מהרכב בשובו לחו"ל לפנות בוקר ביום 6.4.2010. העתק מלא נמסר למבקש (סרוק) מאת סניף המשיבה בירושלים בביקורו הבא בישראל, בינואר 2011. באותו מעמד נמסר לו גם העתק הסכם בעברית, שאינו חתום.

6. מאוחר לנטילת הרכב מידי המשיבה גילה המבקש כי מצד אחד בסעיף 4 להסכם (בריישא) נקבע כי השוכר זכאי לבחור (Select) אחת מאפשרויות הביטוחיות המפורטות שם. אך, בסעיף 4א' נקבע כי "חובה" לפחות לרכוש ביטוח צד ג', לפי סעיף 4ג'. לא נקבע שם כי לשוכר "ברירת מחדל" לא לבקש כל כיסוי ביטוחי כזה. מצד שני, נקבע כי למשיבה אין אחריות לנוקי השוכר עצמו ולרכושו ו/או לצד ג'. ראה סעיף 4 סייפא.

7. כאמור לעיל, כחלוף שבוע ימים מנטילתו, השיב המבקש למשיבה את הרכב עם צאתו מן הארץ. ליתר דיוק, כיון שטיסתו היוצאת היתה בשעת לילה מאוחרת מדי, השיב בנו אזרח ישראל את הרכב למשיבה למחרת בבוקר בסניפה הירושלמי. הבן היה ממילא "הנהג הנוסף" ברכב כפי שדיווח המבקש למשיבה מראש.

8. בעת השבת הרכב, ערכה המשיבה חשבונית מס על-שם המבקש, ומסרה אותה לבנו. העתק מצ"ב כנספת ה'. כאשר עיין המבקש בביתו במסמך זה, התברר לו כי חוייב בסכומים שונים נוספים, שכמעט הכפילו את התשלום המקורי על-סך \$ 166, לו הסכים המבקש מראש. חיוב אחד נגע לנוק נטען לרכב, והוא אינו נושא תביעה זו רק כי אינו מתאים לבקשה ייצוגית. סכום שני נגע לחיוב נוסף בגין "הנהג הנוסף" - אך מאז השיבה המשיבה למבקש סכום זה ע"י זיכוי דרך כרטיס האשראי שלו. לפיכך, נותר חיוב נוסף בסך \$ 63 - עבור "ביטוח צד ג'".

9. המבקש פנה מיד תחילה לחברת האשראי שלו, ובהמשך למשיבה עצמה, בשיחות טלפוניות ובדואר אלקטרוני. התשובה שהתקבלה לגבי החיוב ה"ביטוחי" הנ"ל היתה כי כך מחייב החוק בישראל. מצ"ב העתקי התכתובת בדואר אלקטרוני כנספחי ו'. כבר ביום **22.4.2010** כתבה נציגת שירותי לקוחות בחבי הרץ למבקש:

"In Israel, if Collision Damage Waiver is declined, the Third Party Property Damage is mandatory. If Collision Damage Waiver is accepted, the Third Party Property Damage is also included."

10. בהמשך, כתבה גם מנהלת מרכז שירותי לקוחות במשיבה עצמה, בדואר אלקטרוני למבקש ביום **16.5.2010**, כך:

"Your on-line quote did not include any insurance; in every car rental one must have insurance. In your case, your credit card covers rental insurance in Israel., hence you did not have CDW & TP insurance, but could take the TPPD which is mandatory in cases like these. As explained to Hertz International Customers Service. This insurance is mandatory as specified on the rental's terms and conditions, clause 4a, if the renter declines the CDW coverage, the purchase of PTTD is mandatory".

[ההדגשות לא במקור – א.ו.]

11. המבקש הודיע לנציגת המשיבה בו-ביום כי עדיין אינו מבין כיצד הגדרת החיוב הביטוחי כ"ברירה" (Optional) בהזמנה חדשיים מראש, הפכה בעת קבלת הרכב בסניף ל"חובה" (Mandatory). מיד אחר כך, פנה המבקש לייצוג משפטי בישראל ע"י ב"כ הח"מ. מצ"ב העתק יפוי כח קונסולרי כנספת ז'. בשלב זה, התברר למבקש באמצעות היעוץ המשפטי שקיבל, כי ענף השכרת הרכב בישראל מוסדר ע"י משרד התחבורה, באמצעות צו פיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סוור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), התשמ"ה-1985, על תיקונו. מצ"ב העתק עם תיקונו הרלבנטיים לנוחיות כאסמכתא 1 [להלן – "צו הפיקוח"]. להלן הוראות הצו הרלבנטיות לענייננו:

3" חובת רשיון

... (ג) לא ישכיר אדם רכב השכרה אלא אם נתן לו המפקח רשיון השכרה לפי פרק ו', ובהתאם לתנאי הרשיון.

19. תנאים לקבלת רשיון למשרד הסעות

... (7) ברשותו ביטוח, להנחת דעתו של המפקח, לגבי כלי הרכב לתקופת תקפו של הרשיון;

40. תנאי השכרה

(א) לא ישכיר אדם רכב השכרה ולא ימסרנו לשוכר אלא אם כן נתמלאו תנאים אלה:

... (2) קיים לגבי הרכב ביטוח כאמור בסעיף 19(7);

41. הסכם השכרה

לא ישכיר אדם רכב השכרה ולא ימסרנו לשוכר לא אם כן חתם השוכר הסכם שנוסחו אושר בידי המפקח; ההסכם יכלול, בין היתר פרטים אלה:

... (7) ביטוחים נוספים על ביטוח החובה לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970¹;

...

43. שימוש ברכב השכרה

(א) לא ינהג אדם ברכב השכרה, אלא אם כן –

(1) קיים לגביו ביטוח כאמור בסעיף 19(7);

19. כדי לברר אם חוזה ההשכרה של המשיבה בכלל, והסדרי הביטוח מול השוכר בפרט, קיבלו אישור הרגולטור לפי

סעיפים 3(ג) ו-19(7) צו הפיקוח המסדיר, וכדי לקבל מידע רלבנטי נוסף ובמיוחד לגבי היקפי ההשכרות בישראל מדי שנה בכלל, ולתיירים בפרט, כמו גם לגבי סוגי הביטוח "הנוסף" מעבר לביטוח חובה כולל כלפי צד ג' אם אושר בכלל למשיבה להטילם על שוכרי רכבים, למרות שלפי סעיפים 40(א)2 ו-43(א)1 לצו הפיקוח - כבר בעת ההשכרה חייב להיות בידי המשיכיר (המשיבה כאן) ביטוח צד ג' לגבי כלי הרכב שלו - פנתה ב"כ המבקש למשרד התחבורה, וגם למפקח על הביטוח במשרד האוצר. מצ"ב העתק הפניה המשותפת כנ ספח ח'.

20. לאחר מעקב רציף מולו, ובמקום לספק את המידע המבוקש, הסתפק משרד התחבורה ביום 26.7.2010 במענה

הבא, והעתקו מצ"ב כנ ספח ט':

"משרד התחבורה אינו נוהג להתערב ביחסים חוזיים שבין חב' השכרה לבין לקוחותיה ובכלל זה בסוגיות כספיות העולות מהן.

משרדנו אינו מאשר מראש את חוזה ההשכרה, יחד עם זאת קיים נוהל לעניין ביטוח רכב השכרה אשר הוצא ע"י המפקח על התעבורה (לנוחיותך מצ"ב הנוהל).

לצורך בדיקת עמידתה של החברה בנוהל הביטוח כאמור אבקש להעביר אלינו את הסכם ההשכרה ותנאי הביטוח של רכב שנתנו למרשתך במסגרתה".

[ההדגשות לא במקור – א.ו.]

הרגולטור מודה במחדל מתמשך בכל הנוגע לחובתו לפי סעיף 41 לצו הפיקוח – לאשר "נוסח הסכם השכרה".

21. הנוהל שצירף הרגולטור שם, ונספח כאן, הוא מיום 6.5.2009. אכן, נקבע שם כי זכותו של השוכר לא לרכוש כל

ביטוח נוסף, וככל שקיים סיכון לחבות כספית בגין "נוק שיגרום לרכב בתאונה", הוא פשוט "יחתום על כתב

ויתור על ביטוח הרכב". מודגש, כי "ביטוח לרכב המושכר" הוא בגדר ביטוח רכוש, שהוא עצמו חוגג מגדר

"ביטוח חובה" שהוא ביטוח לנזקי גוף בלבד (לנוסעי הרכב המושכר כמו גם לנוסעי רכב צד ג'). במילים אחרות,

¹ זמיה חבות טעונה ביטוח לפי חוק זה?; ראה סעיף 1 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970, המפנה לסעיף 3 שם, לפני [הדגשות לא במקור – א.ו.]:

"(א) פוליסה לפי דרישותיה של פקודה זו היא פוליסה שהוציא מבטח שהיה מורשה בשעת הוצאתה והיא מבטחת את -

(1) בעל הרכב והנוהג בו - מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975

(להלן-החוק), ומפני חבות אחרת שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על ידי השימוש ברכב מנועי או עקב

השימוש בו; לענין זה, "נזק גוף" ו"שימוש ברכב מנועי" - כמשמעותם בחוק.

(2) בעל הרכב הנוהג בו וכל אדם הנוהג בו בהתר ממנו - מפני נזק גוף שנגרם להם בתאונות דרכים כמשמעותם בחוק."

במילים אחרות, על הרכב להיות מבוטח גם כלפי צד ג', ביחס לחבות הכפולה של "בעל הרכב" ושל "הנוהג בו".

ביטוח לרכב (לרכוש המשכירה), הוא בדיני ביטוח סוג ביטוח הידוע כ"ביטוח מקיף" אם הוא לרכב המושכר בלבד. אם מתווסף לו ביטוח המורחב גם לרכב צד ג' אם ייפגע - אזי ביטוח מורחב זה הוא "ביטוח צד ג'". כלומר, לכאורה עולה מהנוהל, כי אם השוכר לא רוכש ביטוח מקיף, וביטוח צד ג', אין לרכב המושכר ביטוחים נוספים אלו. וממי אמור השוכר לרכוש ביטוחים אלו – מחברת ההשכרה עצמה. עם זאת, ברור לחלוטין כי אמורה להיות בידי השוכר ברירה חופשית, לבחור לא לבטח ביטוחים נוספים כאלו, במפורש. הרגולטור כן הורה לאפשר לשוכר הרכב "ליטול על עצמו את הסיכונים הכספיים הכרוכים בנוק שייגרם לרכב בתאונה".

22. בהמשך אותו נוהל, הוא עוסק רק בהטלת חבות ב"השתתפות עצמית" – אם וכאשר "שוכר הרכב רכש את כל הביטוחים שהוצעו לו בכתב במעמד חתימת חוזה השכירות. ולא ויתר עליהם מפורש ובכתב" [הדגשות הן כן במקור – א.ו.]. כמו כן, נדרש שם לציין בחוזה ההשכרה את גובה השתתפות השוכר במקרה ארוע נזיקי. המבקש טוען, כי נוסח חוזה השכירות / השכרה של המשיבה אינו תואם הוראת נוהל זו, ולוא מפני שאינו כולל כלל ברירת-מחזל כנדרש שם, ואין בו שום סעיף בנוסח "אני מסכים / לא מסכים לרכוש ביטוח מסוג זה או אחר ומוותר בזאת על רכישת ביטוח למקרה נזק לרכב המושכר או לרכוש של צד ג'". גם לשיטתה, המטילה חיוב בביטוח ללא ברירה לשוכר הרכב, לא פירוט חוזה ההשכרה כי מדובר בהשתתפות עצמית ומה שיעוריה.

23. כפי שצויין כבר לעיל, בהסכם שניסחה המשיבה והמבקש נאלץ לחתום עליו, הסדר הביטוח הוא בנוסח אחר. בנוסף, המשיבה התנתה את מסירת הרכב בפועל לידי המבקש - בחתימת הסכמתו לרכישת ביטוח צד ג'. איזו ברירה יש לתייר שהגיע אחרי טיסה ארוכה מארה"ב, עם אישור הזמנה בכיסו, כבר חודשיים מראש. נופך חומרה להתניה זו יש כאן כיוון שלמבקש כיסוי גורף על כל הביטוחים, חובה או לא, דרך חברת האשראי שלו.

24. כבר כאן יאמר, כי הנחת-היסוד בנוהל הרגולטור משנת 2009 שגויה ואף מטעה כמפורט להלן: כאילו מדעיקרא נדרש שוכר רכב להשכרה ל"רכוש" ביטוח נוסף, בעוד בפועל מדובר בביטוח כפול (לתקופת ההשכרה) של ביטוח מקיף ו/או ביטוח צד ג', שממילא חובת המשכירה (המשיבה כאן), לדאוג לקיומו בטרם ההשכרה, גם כשהשוכר אינו "רוכש ממנה" ביטוח נוסף כלל. לכן, סעיף ה"ויתור על ביטוח" היה אמור להיות הפוך: בהעדר חבות השוכר בביטוח לפי בדיני הביטוח המנועי, ומחשש לגביית-יתר ו/או לכפל-ביטוח", היה צריך להנחות חברות השכרה לכלול סעיף "הסכמה" לתוספת-ביטוח [וליתר דיוק לגביית השתתפות השוכר בביטוח הקיים כבר בידי המשכירה] - ולא סעיף "ויתור" על רכישת ביטוח נוסף. במיוחד, כאשר מדובר בביטוח מקיף ו/או ביטוח צד ג', אשר כפי שיפורט להלן - הרכב המושכר כן חייב ממילא להיות מבוטח בו על-חשבון המשיבה.

25. לאחר שהמבקש העביר למשרד התחבורה שוב את חלק ההסכם שהיה בידי, וציין כי כלל לא נמסרה לו פוליסת ביטוח – התקבלה תשובה נוספת של הרגולטור שם ביום 17.10.2010 ומצ"ב העתקה כנספח ז'. גם הפעם, לא סיפק הרגולטור כל מידע או מסמכים כמבוקש ממנו, אלא התנדב לחוות דעתו על פניית המבקש כהאי לישנא: "מבדיקת החומר שעברת אל משרדנו לא עולה כי חב' הרץ הפרה את נוהלי הרשות". שוב, עם כל הכבוד, לא זה מה שהתבקש ע"י המבקש, ואין כאן כל נימוק מדוע המשיבה לא הפרה את החוק (להבדיל מנוהל), אם לאו. שוב, הנוהל מניח הנחת-יסוד מוטעית, בנוסף למחדל של אי-פיקוח מראש על "נוסח הסכם ההשכרה" האחיד עליו מחתימה המשיבה את שוכרי רכביה, כאילו יש בסיס חוקי לגביית כפל-ביטוח מהשוכרים, בחפיפה לביטוחי-החובה שכבר שולמו ע"י המשיבה לחברת הביטוח שלה. בנוסף, כפי שיפורט להלן, מדובר בהטעיה ממש, כיוון שתשובה זו מתעלמת מנוהל קודם של אותו רגולטור משנת 1989, שהוסתר מעיני המבקש בעקביות.

26. כיוון שסמוך לאחר מכן הודיע הרגולטור הנוגע לביטוח כי חברות השכרה אינן "מבטח", כפי שיתואר להלן, המשך התחקיר מטעם המבקש להתקדם. בהמשך, התגלה כי קיימת הוראת הרגולטור להשכרת רכב ממש, עוד מיום 1.3.1989 - אשר קבעה כל חברות להשכרת רכב חייבות חובת ביטוח צד שלישי בגין נזקי רכוש בגין פגיעות של כלי רכב מושכרים, החל מיום 1.5.89. אותה הוראה נולדה בשל ריבוי תלונות בגין תאונות של רכבים מושכרים שנהגיהם לא אותרו.

27. עובדות אלו נקבעו כבר כמימצא שיפוטי בת"א (שלום ת"א) 12085/03 ניו קופל בע"מ נ' אוויס בע"מ, תק-של 2004(3), 10820 (2004), בפרק ה"דיון" שם. אותו מימצא נקבע בהסכמה בשורה ארוכה של פסקי-דין עוקבים, וגם בבר"ע (מחוזי ת"א) 3057/05 בסט קאר בע"מ נ' דגן², תק-מח 2006(4) 7485 (2006), סעיף 6.

28. הרגולטור דגן (המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה) לא הציג למבקש את הנוהל דלעיל, לא איזכר דבר קיומו, והוסיף ו"קבע" כי המשיבה לא הפרה את נוהליה. כך, יצר מצג מטעה כלפי המבקש, בלשון המעטה.

29. הרגולטור האחר, המפקח על הביטוח, השיב לבסוף כי אינו רבלנטי לעניין, כי חברות השכרה אינן "מבטח", ואינן בתחום סמכותו. ומצ"ב העתק תשובתו כנספח י"א. כדבריו:

"החברות להשכרת רכב אינן מבטח כהגדרתו בחוק ולפיכך אינן נתונות תחת פיקוחו של המפקח על הביטוח. הגורם המפקח על חברות אלה הוא משרד התחבורה, והאת לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סויר, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), תשמ"ה-1985." [הדגשות לא במקור – ר.א.]

30. לפי נתוני משרד התיירות, נכנסו לישראל בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה (2004-2010) סך של 12,964,500 תיירים בדרך האויר. מצ"ב דו"חות רלבנטיים מאתר המשרד כנספח י"ב.

31. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), לסוף שנת 2009, היו בישראל 13,511 כלי רכב מסוג "פרטי" המורשים להשכרה ולתיור (לוח 17, מצ"ב כנספח י"ג-1). הדעת נותנת כי קיימים עוד רכבים להשכרה שיטת ה"ליסינג" בהיקף גדול בהרבה, אך אין עניינה של תביעה זו בסוג זה של השכרה. הוסף לכך, כי היקף כלי הרכב מסוג "פרטי" עולה בישראל מדי שנה בהיקף של 4.27% בממוצע לפי נתוני השנים 2007-2009 (לוח 2, מצ"ב כנספח י"ג-2). לפיכך, סביר להניח כי בשנת 2010 מספר כלי הרכב להשכרה ולתיור עמד על 14,087.

32. ביטוח צד ג' לשנה, לרכב בעל נפח מנוע זהה (1300 סמ"ק) המושכר לנוהג לטווח קצר משנה, עולה בשנת 2010 862 ₪ לשנה. כלומר, 2.36 ₪ ליום – שני ₪ ו-36 אגורות ליום. מצ"ב הצעת מחיר עובר להגשת התביעה עצמה, כנספח י"ד. לעומת זאת, המשיבה גבתה מהמבקש 9 \$ ליום = 3,285 \$ בשנה. זהו פער עצום להדהים. בשם "הכיסוי הביטוחי לטובת השוכר וצד ג'" – עשתה המשיבה רווח מצויין, ללא שום תועלת ביטוחית לשוכר הרכב, או לצד ג' אפילו אם חו"ח נפגע מאותו רכב.

² כך קבעה שם כב' השופטת לפרה-שרון: "חברות השכרה חייבות, עפ"י דין לבטח רכב שמושכר על ידן. הפרת חובה זו מהווה הפרת חובה חקוקה המקימה חבות בנזיקין, שחלה מכוח סעיפים 19(7) ו-40א) לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סויר, הסעה מיוחדת והשכרת רכב) התשמ"ה - 1985 (להלן: "צו הפיקוח"), ומכוח הוראת המפקח על התעבורה מיום 1/3/89 שקבע במפורש כי חברת השכרה, להבדיל מבעלים של רכב לשימוש עצמי, מחויבת בביטוח צד שלישי גם לנזקי רכוש. זאת ועוד, סעיף 68 לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א - 1981 מטיל על חברת השכרה חבות ישירה כלפי צד שלישי, גם אם לא ביטחה עצמה, במקרה בו לא אותר הנהג. (ראה גם דברי כב' השופט גלדשטיין בת.א. 12085/03 ניו קופל בע"מ נ' אוויס יעקב ואוויס דן רכב ותחבורה בע"מ (פורסם באתר האינטרנט נבו) וכן ת.ק. (בי"ש) 1072/04 לוי נ' בלוסקאי השכרת רכב בע"מ (פורסם באתר האינטרנט נבו))." [ההדגשה ע"י הח"מ – ר.א.]

33. זאת ועוד. סקירת פסקי-הדין בהליכי נזיקין בהם מעורבת המשיבה, במאגרי המידע המקוונים, מעלה כי מתוך יותר ממאתיים הליכים לאורך שנים, שפורסמו למצער באתר "תקדין", רק מיעוטם הן תביעות נגד המשיבה ו/או שוכרי רכבי שנהגו ברכב בעת תאונה. באופן תמוה, לא הזעיקה המשיבה את חברת הביטוח שלה, אלא התייצבה להגן על עצמה בעצמה, לצד הנהג הפוגע (שוכר רכבה).

34. העובדה כי חברת הביטוח של המשיבה אינה מתייצבת בחזית משמיעה אחת מהשתיים :

(א) קיים ביטוח צד ג' על רכבי המשיבה, אך מחמת גובה הנזקים הנתבעים הקרוב לסכום ההשתתפות העצמית לרכב – מעדיפה המשיבה להגן על עצמה בלי ליידע את חברת הביטוח שלה ;

(ב) לחילופין, לא קיים כלל ביטוח צד ג' על רכבי המשיבה, ואין לה את מי להזעיק במקרה של תביעה מצד ג'.

שתי האפשרויות מהוות הפרת חובה לפי הדין: הראשונה, לפי דיני הביטוח המחייבים מבוטח להודיע למבטח על כל ארוע מהסוג נשוא פוליסת הביטוח; השנייה, לפי דיני השכרת רכב, המחייבים חברת השכרה לדאוג מראש לקיומם של כל סוגי הביטוחים על רכביה, לרבות ביטוח צד ג', כאמור בהוראת הרגולטור משנת 1989, אשר הפסיקה חזרה וקבעה את קיומו ותקפותו.

35. ועוד, מבחינה כלכלית גרידא, עלות ביטוח צד ג' לכל צי הרכב של המשיבה, גם בתעריף המינימלי האמור לעיל (862 ₪ לשנה), בהנחה שיש לה רק 1,400 רכבים פרטיים להשכרה, עומדת על 1,206,800 ₪ לשנה. אף אם ננקוט זהירות מופלגת ונניח כי 10% מכלי הרכב של המשיבה גורמים נזק לרכבי צד ג' כל שנה, בממוצע של 3,000 ₪, מדובר בעלות רק של 420,000 ₪. לפיכך, מבחינה כלכלית, כדאי לחברת ההשכרה המשיבה לא לערוך כל ביטוח צד ג' לרכביה, ולהרוויח כל שנה את ההפרש העומד על כמעט 800,000 ₪.

36. ברם, לאור הוראת הרגולטור, המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה, עוד משנת 1989 חייבות חברות ההשכרה כן לערוך ביטוחי צד ג' ודווקא לאור ריבוי מקרי התאונות בהם מעורבים שוכרי רכבים להשכרה. הוראה זו היא הבסיס לדחיית טענות חברות ההשכרה, בפסיקה שעיקרה הוזכרו לעיל, כאילו אינן חבות בנזקי צד ג' מקום בו שוכר הרכב שלהן שפגע בצד ג' לא אותר ע"י הנפגע או לא "רכש" ביטוח מאת החברה עצמה.

37. אם הרגולטור אינו אוכף את הוראתו-שלו מ-1989, ואף הסתיר דבר קיומה מהמבקש כמתואר לעיל, הסתרה המחשידה את הרגולטור באי-רצון לחשוף את מחדלי האכיפה שלו-עצמו, חברות ההשכרה לרבות המשיבה לכאורה מנצלות פירצה זו, וגובות סכומים עצומים משוכרי הרכבים שלהן, תחת הכותרת המטעה של "ביטוח צד ג'", כאילו לטובת שוכר הרכב ולטובת צד ג'. בפועל, צד ג' גובה רק פעם אחת את נזקו, וכפל ה"ביטוח" אינו מועיל לאיש מלבד לחברת ההשכרה עצמה.

38. חברות ההשכרה כבר נחשדו לא פעם בניצול פירצות באכיפה הרלבנטית אליהן. למשל, כאשר שיעור המע"מ לתיירים הופחת לאפס (0), דווחו חלק מהחברות למע"מ על עסקאות עם מע"מ בשיעור אפס כאילו השוכרים הם תיירים, בעוד בפועל חבות מע"מ היתה מלאה (לשוכרים ישראלים). מצ"ב פרסומי עתונות בנוגע לחבי שלמה סיקסט והמשיבה עצמה. במקרה אחר, חבי זך ("אוויס") נתבעה בגין ניפוח נזקי רכוש הנגרמים לרכביה, לעומת עלויות התיקון בפועל, כלפי הפוגעים ברכביה, בין אם אלו שוכרי הרכבים עצמם ובין צדדי ג'. התביעה שם ובקשה לאישורה כייצוגית הגיעה לשלב של בדיקת אישור הסדר פשרה שם, לעת הגשת תביעה זו (ת"א [ת"א] 2302/08 אפרתי נ' זן בע"מ, בפני כב' השופט בכר). עיון בהחלטה שם מיום 12.9.2010, במאגר "תקדין" [תק-מח 2010(3), 16385 (2010)]. הפרסומים מצ"ב כנספחי ט"ו.

39. אי לכך, לצורך הארת המשמעות הציבורית והכלכלית של בקשה זו, ולאור הפרטיות המוגברת בה נוקטת המשיבה, אשר דו"ח רשם החברות שלה מעיד כי בעבר אכן היתה חברה ציבורית משנת 1993, ובחירה לחזור להיות פרטית בשנת 2005, ואמה וסבתה הן חברות פרטיות לאורך כל שנות קיומן – אומד המבקש בשלב זה, בהירות רבה, את ההיקף הכלכלי של עסקאות כפל "ביטוח" כאלו בשתי שיטות:

(א) בישראל היו בסוף שנת 2010 כלי רכב "פרטיים" להשכרה ותיור בהיקף של 14,000 כלים. בהינתן אפשרות סבירה כי לפחות 10% מכלי רכב אלו הם צי רכב של המשיבה, אזי היא השכירה לפחות 1,400 כלי רכב לאורך כל השנה. המשיבה גבתה בדיועבד מהמבקש \$63 עבור שבעה ימי השכרה, בגין "ביטוח צד ג'". כלומר מדובר בגביית \$ 9 ליום מכל רכב מושכר, לפי הנתונים הדוועים בשלב זה. הכפל ב-1,400 רכבים, והכפל ב-365 ימים בשנה בתפוסה מלאה, וקבל \$4,599,000 בשנה. הכפל בשבע שנים אחרונות, וקבל \$32,193,000. הכפל בשער חליפין ממוצע של 3.7 ₪ וקבל 119,114,100 ₪. אומדן זה הוא בערכים נומינליים כמובן, כעת;

(ב) לחילופין, גם אם יוכח מטעם המשיבה כי "זכותה" לגבות משוכר הרכב מעין-השתתפות בעלויות ביטוח צד ג' בהנחה כי היא עצמה כבר נושאת בו כלפי חברת הביטוח שלה, טוען המבקש כי גביית \$9 ליום כ"ביטוח צד ג'" מהמבקש וכל שוכר רכב דומה – מופרזת ביותר. הרי לפי שע"ח של 3.7 \$/₪, בהכפלת 365 ימים בשנה, מדובר בגבייה של לפחות 12,150 ₪ בגין רכב בודד כאילו-עבור-ביטוח. כאמור לעיל, לפי נספח י"ד לעיל, ביטוח צד ג' ברכב דומה עולה 862 ₪ לשנה. לכן, מדובר בגבייה-מעל-העלות (הפרש/דלתא) של לפחות 11,300 ₪ לרכב מושכר במשך שנה. בהנחה שהמשיבה מחזיקה צי רכב של לפחות 1,400 כלים, מדובר בגבייה של 15,803,200 ₪ בשנת 2010. הכפל בשבע שנים לאחור וקבל גביית רווח-מעל-העלות בסך 110,622,400 ₪, לפחות. שוב, המשיבה אינה "מבטח" כפי שציין המפקח על הביטוח, בתשובתו לעיל. השוכר לא מקבל כל "ביטוח" נוסף כנגד הדלתא שנגבתה ממנו, וגם צד ג' לא יקבל פיצוי מוגדל בזכות גביית-יתר זו. אי לכך, מדובר בעשיית עושר ללא כל תמורה שכנגד לשוכר או לצד ג'.

אף אם טועה המבקש באמדנים החילופיים לעיל, וצי הרכב של המשיבה הוא בהיקף אחר (קטן או גדול יותר), אמדנים אלו אמורים להאיר עיניים ביחס להיקף התופעה בפן הכלכלי. ומדובר בחברה אחת בלבד בענף זה.

40. המבקש טוען, כי ראוי להדגיש גם את הפן ציבורי: רבים משוכרי הרכבים בישראל הם תיירים, כמו המבקש עצמו. תיירים הם במידה רבה "קהל שבוי" בידי כל ספק מקומי, לרבות חברת השכרת הרכב:

(א) רוב התיירים, סביר להניח, בוודאי שמעו על תרבות הנהיגה הישראלית הידועה לשמצה. כאשר חברת השכרת הרכב המקומית מציעה להם "ברירת ביטוח צד ג'", למרות שהרכב המושכר ממילא מבוטח – השוכר הזר יעדיף ללכת "על בטוח" ולבחור בתשלום נוסף זה, בסברו בטעות כי כך לא ייחשף לנזק אפשרי. זאת, בלי דעת כי אין סכנה לחשיפתו לנזק לצד ג', כי הרכב חייב להיות כבר מבוטח בהתאם ע"י המשכירה;

(ב) תיירים השוכרים רכב בישראל, סביר להניח, כי רובם אינם עוצרים לבדוק התאמת החיוב הסופי שחוייבו בו בעת השבת הרכב, לפרטי ההזמנה מראש לה הסכימו או להסכם ההשכרה עליו חתמו, אשר אותיותיו הקטנות בוודאי אינן מפתות להתעמק בו בעת חופשה בישראל;

(ג) תייר הוא זר ארעי במקום הזר לו. ייזום עימות עם ספק מקומי, מקום בו תייר מוצא ליקוי בשירות או במחיר שנגבה ממנו, הוא מצב אשר תייר יירתע ממנו באופן טבעי. הרי השקעת משאבי הזמן ואולי הממון

הנדרשים לניהול עימות כזה, במקום בו השפה והתרבות זרים לתייר, היא גבוהה באופן טבעי - לעומת הנזק הנגרם לתייר באופן אישי. השקעה כזאת כבדה במיוחד לתייר – ולוא ובשל ארעיות שהייתו בארץ.

(ד) ניצול מצב החולשה הטבעית של התיירים, כמתואר לעיל, על-ידי ספקים מקומיים בכלל, וחברת השכרה כמו המשיבה בפרט, אופייני ליחסי ספק עם "קהל שבווי".

41. **המבקש טוען, כי פניה היפות של ישראל מתכערות כאשר היא מאפשרת גביית-שווא כזאת מתיירים. מערכת המשפט, כחלק מהמדינה, נקראת ע"י המבקש, כיהודי אוהב ישראל, לתקן את המעוות, ולהסיר כתם זה.**

42. אילולי גבתה המשיבה תוך עשיית דין לעצמה סך זה של \$63 מהמבקש, כדיעבד וללא הסכמתו, לא היתה חשפת שיטתה, שגרמה לה לפחות לכאורה גריפת רווח עצום בשבע השנים האחרונות, ללא כל בסיס בדין.

הטענות המשפטיות

א. דיני השכרת רכב מול דיני החוזים

43. המבקש טוען, כי דיני השכרת רכב מבוססים על דיני הפיקוח על מחירים, שהם דינים הבאים להגן על צרכנים בענפי-שוק שונים ומגוונים. **צו הפיקוח** דלעיל הוא חקיקת-משנה הנסמכת על דיני הפיקוח. מחוקק המשנה הסמיך רגולטור מתאים, המפקח על התעבורה וליתר דיוק המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה, לפקח ולהסדיר את פעילות חברות ההשכרה. המפקח הנפיק לפחות שתי **הוראות נוהל**, לצורך ביצוע צו הפיקוח. הוראה אחת בשנת 1989, העומדת בתוקפה עד היום ומאשררת בפסיקה עד היום. הוראה זו בחר המפקח לא להציג בפני המבקש, אך למזלו של המבקש בימינו ניתן לאתר פסיקה רלבנטית בדרכים עצמאיות. הוראה שניה בשנת 2009, אותה כן בחר להציג בפני המבקש, וצורפה כאן. המפקח לא הציג בפני המבקש, למרות בקשותיו החוזרות, נתונים על ביצוע אכיפת הוראות הנוהל שלו עצמו, או את רשיון המשיבה לעסוק בהשכרת רכב.

44. מנגד, המבקש טוען כי המשיבה מחתימה את השוכרים, וגם את המבקש החתימה, על הסכם שכירות בניסוחה **החד-צדדי והאחיד**. המבקש **נכפה** לחתום על הסכם זה, שהוצג לו **לראשונה** בעומדו בדלפק משיכת הרכבים בסניף המשיבה בירושלים. הוא לא הוצג לו **במשך חדשיים הימים שחלפו מאז הזמין מראש את הרכב**. המצג שהוצג בפניו היה **מטעה**, הן לגבי הדין החל בישראל, והן לגבי "חובות" להסכים לרכישת ביטוח צד ג' מאת המשיבה - וכי אילולי כן לא יקבל את הרכב שהזמין מראש.

45. המבקש טוען, כי לכאורה "המוציא מחברו עליו הראיה". לכאורה, המבקש מבקש להוציא בחזרה מהמשיבה \$63 שגבתה ממנו כ"ביטוח צד ג'". בפועל, **ההסכם סותר את דיני השכרת הרכב הנגזרים מדיני הפיקוח על המחירים בישראל**, על הנטל להיפך כך שהמשיבה תרים את נטל הראיה לביסוס הוצאת \$63 מכיס המבקש.

46. המבקש טוען, כי המשיבה אכן לא מציינת בהסכם השכירות על בסיס איזו חובה בדין הישראלי היא מבקשת **לכפות על שוכר רכב ל"השתתף" בביטוח - שהיא עצמה רוכשת לרכב מראש, כחובתה במסגרת רשיון הרגולטור לניהולה כחברת השכרת רכב**, בכלל, ולפי הוראתו משנת 1989 בפרט **המחייבת ביטוח צד הרכב לא רק בביטוח חובה (נזקי גוף כולל צד ג'), אלא גם ביטוח מקיף (רכב המשכירה) וביטוח צד ג' (רכב צד ג')**.

47. המבקש טוען, כי בצד מה שאין בהסכם, שניסחה המשיבה לעצמה ובעצמה, יש בהסכם **במפורש מצג מטעה כאילו לשוכר הזכות לבחור באופן חופשי לכאורה**, בין חשיפה לתביעת שיפוי מהמשיבה במקרה של נזק לצד ג'

בתקופת ההשכרה, לבין תשלום נוסף לידיה בגין "ביטוח צד ג" – בסכום נוסף על דמי ההשכרה, בסך \$ 9 ליום. פוליסת הביטוח הנרכשת-לכאורה אינה מצורפת להסכם ההשכרה.

48. המבקש טוען, כי מצג זה של ה"ברירה" המוצגת בפני השוכר, העומד בדלפק החברה וממתין לרכב, מטעה כיוון שכל הביטוחים כבר קיימים, ולכן "תוספת ביטוח" שתיגבה מאת השוכר לא תגדיל את היקף הביטוחי כלל, וצד ג' לא יהנה מ"תוספת" זו כלל. בנוסף, כפי שפורט לעיל, הסכום הנגבה מאת השוכר בפועל תחת מצג זה ע"י ניצול כרטיס האשראי שלו, גבוה מאוד לעומת העלות האמיתית למשיבה של "ביטוח צד ג" בגין הרכב. בנוסף, ניסוח זה גם סותר את נוהל הרגולטור משנת 2009 שכן הציג בפני המבקש – ולפיו חייב ההסכם בין המשיבה לבין השוכר-המבקש לאפשר לו לוותר בכתב ובמפורש על "רכישת" כיסוי ביטוחי כלשהו. בנוסף, אפילו רוכש השוכר "ביטוח", חייב היה ההסכם לפרט במפורש את סכומי ההשתתפות העצמית שיחולו עליו, כמפורט בטבלה בנוהל עצמו, כתקרות לגבייה.

49. אי לכך, טוען המבקש, סטייתו המהותית לעומת החוק בישראל - של נוסח הסכם ההשכרה - מחובת המשכירה-המשיבה לבטח את הרכב מראש בכל הביטוחים כולל צד ג', ולעומת חובת המשכירה-המשיבה לאפשר באמת בחירה חופשית של השוכר-המבקש לקחת על עצמו את הסיכונים הכספיים במקרה של תאונה, היא שגרמה את כפיית המבקש לחתום על "YES" בסעיף ה"ביטוח צד ג" בעומדו בדלפק בסניף המשיבה בירושלים. התנהלות זו היא הפרת החוק בשלעצמה.

50. המבקש טוען, כי דיני השכרת הרכב הם בעלי אופי מגן, והם קוגנטיים. התערבות המחוקק לא הייתה נדרשת אילולי התעורר אינטרס ציבורי בהגנה על שוכרי רכבים, שהם ציבור בלתי-מאורגן (במיוחד תיירים), בלתי-מיוצג, אקראי ומגוון, וחשוף במיוחד לכוח התאגידי העודף של חברות ההשכרה. אם לא תאמר כך, ולא תראה בדיני השכרת הרכב דיני-מגן, והם יוכפפו לתניות חוזיות שמנסחות החברות בעלות הכח עודף בשוק זנן, ירוקנו דינים אלו מתוכן והמחוקקים ימצאו עצמם ככלי ריק.

51. על כן, טוען המבקש, כיוון שהסכם ההשכרה סותר את דיני השכרת הרכב, כולל צו הפיקוח, והוראות הנוהל של הרגולטור משנת 1989 ומשנת 2009, נסוגות הוראות ההסכם. הדינים כאן הם קוגנטיים ולא דיספוזיטיביים. הענקה של כח חוזי בידי הספקים המוסדרים (חברות ההשכרה) לעקוף באמצעות חוזי ההשכרה את הוראות הדינים, פירושה עשיית פלסתר את המערכת. החקיקתית המגנה לעיל. אי לכך, טוען המבקש, אין בידי המשיבה הגנה מפני טענותיו, אם תבקש להתבסס על ההסכם בין הצדדים, כי היחסים ביניהם חוסים תחת דיני השכרת רכב, שהם ענף של דיני הפיקוח על המחירים.

ב. דיני חוזים אחידים

52. חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982 קובע בסעיף 4 חזקות מתי תנאים בחוזה אחיד הם מקפחים. המבקש טוען, כי הסכם ההשכרה כאן עונה על הגדרת "חוזה אחיד" בסעיף 1 שם. שני סוגי סעיפים מקפחים רלבנטיים כאן: ס"ק (1)4 "תנאי הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החוזה אילולא אותו תנאי". וגם ס"ק (5)4 "תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר".

53. המבקש טוען, חיוב שוכר רכב ב"אחריות" לנוקי צד ג' כתוצאה מהשימוש ברכב המושכר, למרות שהרכב אמור כבר להיות מבוטח ע"י המשכירה בביטוח צד ג' – פירושו לפטור את הספק-המשכירה, היא המשיבה כאן, מהאחריות המוטלת עליה מכח הדין, האמור להשתקף בהסכם ההשכרה. תנאי כזה מתיישב עם חזקת הקיפוח לפי סעיף 1(1) לחוק דנן.
54. המבקש טוען, כי הגבלת החופש של שוכר רכב לא להיזקק לביטוח כלשהו, גם ביחס לצד ג', ולא להתקשר עם המשכירה או עם המבטח הנעלם שלה (שפרטיו אינם נמסרים בהסכם), וזאת גם בסתירה לנוהל הרגולטור משנת 2009 המחייב סעיף מפורש של בחירה נטילת סיכוני תאונה על גב השוכר, כל אלו מתיישבים עם חזקת הקיפוח גם לפי סעיף 4(5) לחוק דנן.
55. המבקש טוען, כי אף הסייגים לתחולת החוק דנן, בסעיף 23 בו, אינם חלים. כך, התנאי בהסכם ההשכרה דנן עוסק ב"ביטוח", ולא ב"דמי השכירות" אשר רק הם "התמורה הכספית" בגין עסקת השכרת הרכב בין המבקש לבין המשיבה. על כן, הסייג בסעיף 23(א)(1) לא חל. בנוסף, כמפורט לעיל, התנאים הנוגעים ל"ביטוח" בהסכם ההשכרה סותרים את החיקוקים החלים כאן, הם דיני השכרת רכב ודיני הפיקוח על המחירים. על כן, גם הסייג בסעיף 23(א)(2) לא חל. שני הסייגים הנוספים שם אינם רלבנטיים כאן.
56. אמנם בית-המשפט כאן אינו בית-המשפט לחוזים אחידים, אך המבקש טוען כי ראוי לשוות הוראות אלו לנגד עיניו בעת שקילת טענות המבקש, והדבר גם בגדר בסמכותו לפי סעיף 19 לחוק דנן. גם עמדת היועץ המשפטי לממשלה הופכת רלבנטית כאן לאור סעיף 20 לחוק דנן. ראוי לקבוע, טוען המבקש, כי **הקונסטרקציה החוזית שבנתה המשיבה בהסכם ההשכרה בכל הנוגע ל"ביטוח" בנוסף לדמי-השכירות – אינה רק סטייה והפרה של דיני השכרת הרכב, אלא לחילופין אלו גם תנאים מקפחים שאינם ראויים לאכיפה כלל ודינם ביטול**, וגם בפרט לאור שיקולי צדק לפי סעיף 3(4) **לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970**.

ג. דיני חוזי ביטוח

57. אכן, המשיבה אינה "מבטח" כפי שקובע המפקח על הביטוח, בתשובתו למבקש המצורפת כאן. עם זאת, לאור חובת המשיבה לרכוש מראש ביטוח לסוגיו עבור צי הרכב שלה, ראוי להביט על היחסים בינה לבין המבטח (העלום) אשר המבקש מניח כי הוא קיים.
58. **חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981**, מקדיש את סימן ב' לפרק ד' הדין בביטוח נזקים ל"ביטוח אחריות". סעיף 65 קובע את "מהות הביטוח" כך:
- "בביטוח אחריות חייב המבטח לשפות בשל חבות כספית שהמבוטח עשוי להיות חייב בה לצד שלישי; מקרה הביטוח חל ביום שבו נולדה עילת החבות האמורה."
- ובסעיף 68 נקבע "מעמד הצד השלישי", הוא אותו צד ג' בגינו נולדה תביעה זו:
- "בביטוח אחריות רשאי המבטח - ולפי דרישת הצד השלישי חייב הוא - לשלם לצד השלישי את תגמולי הביטוח שהמבטח חייב למבוטח, ובלבד שהודיע על כך בכתב למבוטח 30 ימים מראש והמבוטח לא התנגד תוך תקופה זו; אולם טענה שהמבטח יכול לטעון כלפי המבוטח תעמוד לו גם כלפי הצד השלישי."
59. לפיכך, טוען המבקש, כל אימת שנפגע רכב צד ג' מרכב מושכר של המשיבה, המבטח של המשיבה חב בשיפוי כלפי צד ג', ועליו לשלם לו את תגמולי הביטוח, ולא למשיבה. שמע מיניה, צד ג' כבר אמור להיות מבוטח בזמן מסירת הרכב לשוכר מידי המשיבה. מה תועיל לצד ג' "תוספת ביטוח צד ג'" שתיגבה המשכירה-המשיבה מאת השוכר, לא תועיל ולא תוסיף דבר.

60. החוק דגן מתייחס גם ל"ביטוח כפלי", בסימן א' שם הדן ב"ביטוח נכסים". לשון סעיף 59 שם לא צפתה מצב של "תוספת" ביטוח כאשר המבוטח (שאינו "מבטח" בעצמו) - "מוכר" למשתמש בנכס המבוטח "תוספת ביטוח", בעוד הנכס כבר מבוטח כנגד אותו סיכון בדיוק מול כפי המקרה כאן. סעיף 59 דן במצב בו מבוטח אחד רוכש ביטוחים אצל שני מבטחים שונים. גם אז, קובע החוק בס"ק (ב) כי:

"(ב) בוטח נכס ביטוח כפל ועלה סך-כל סכומי הביטוח באופן בלתי סביר על שווי הנכס, רשאים המבוטח וכל אחד מהמבטחים, בכל עת בתקופת הביטוח, לדרוש הפחתת סכומי הביטוח עד לשווי הנכס בשעת הדרישה; נדרשה הפחתה זו יפחתו סכומי הביטוח לפי היחס שבניהם, ובמקביל יפחתו גם דמי הביטוח מיום הדרישה."

61. טוען המבקש, כי גביית סכום של \$9 ליום, רק עבור "ביטוח צד ג'", כאשר בו-זמנית המשיבה לכאורה משלמת למבטח שלה פרמית ביטוח לאותה מטרה בסכום כלשהו (שאינו גלוי לציבור), נראית על פניה לא סבירה, במיוחד ברכבים קטנים כמו פיאט פונטו ששכר המבקש מהמשיבה. על כן, גם אם הייתה המשיבה בגדר "מבטח" (ואיננה כזאת), הרי ה"פרמיה" שנאלץ לשלם לה, יחד עם הפרמיה ששילמה בעצמה למבטח שלה, בוודאי גרמו לעליית סכום הביטוח הכולל המשותף באופן בלתי סביר על שווי הרכב הספציפי. לטענת המבקש, מדובר בשיטת ניהול קבועה של המשיבה, ואזי כך הדבר ביחס לכל צי הרכב של המשיבה.

62. לפיכך, טוען המבקש כי היה זכאי, אילו היה באמת "מבטח" כדן על-ידי המשיבה, לדרוש הפחתת סכום ה"ביטוח" עד לשווי הרכב האמיתי. בשלב זה, בהעדר חשיפה של פוליסת הביטוח של המשיבה מול המבטח שלה, ושל "פוליסת הביטוח" של הרכב בגין ההשכרה דן וחיוב המבקש ב"דמי ביטוח צד ג'" ע"י המשיבה, נבצר מהמבקש לבצע אפילו אמדן ראשוני רלבנטי.

63. בנוסף, טוען המבקש, כי סעיף 62 לחוק דגן, העוסק ב"תחלוף", קובע כי גם מקום בו למבטח זכות פיצוי או שיפוי כלפיו, כנוהג ברכב המושכר והמבוטח מראש על-ידי המשיבה, אזי חשיפתו לתביעה כזאת היא מידי המבטח של המשיבה, ולא מידי המשיבה עצמה. ראה ס"ק (א) שם. במילים אחרות, "רכישת ביטוח צד ג'" מאת המשיבה, אינה מבטיחה למבקש ודומיו כי הגוף המבטח של המשיבה, שהוא אישיות משפטית נפרדת, לא יפנה אליו בתביעת שיפוי במקרה שיארע "מקרה הביטוח". את התשלום מבצע המבקש ודומיו למשיבה, לא למבטח של המשיבה. את חשבונית המס הכוללת תשלום זה קיבל המבקש מהמשיבה, לא מהמבטח שלה.

64. אי לכך, טוען המבקש, צא וראה כי גם לפי דיני חוזה הביטוח, "מכירת ביטוח צד ג'" (ו"ביטוח" כלשהו) לשוכר רכב, אינה מגינה על שוכר הרכב מתביעת תחלוף של המבטח של המשכירה, אינה מוסיפה לצד ג' תועלת כלשהו כיוון שהוא כבר מבוטח ע"י המבטח של המשכירה, ומהווה עשיית עושר ולא במשפט מצד המשיבה, כפי שעוד יפורט להלן, תוך מצג שווא עקבי ומאורגן היטב מצד המשיבה.

ד. דיני הנזיקין

65. בדין הישראלי אין שוכר רכב חייב לרכוש ביטוח בנוסף על הביטוח שכבר קיים לגבי הרכב המושכר לו. חובה על החברה המשכירה, כגון המשיבה, כתנאי לניהול עסקיה מצד הרגולטור, לבטח כל הזמן את רכביה, בכל סוגי הביטוחים, לרבות ביטוח צד ג'. הרגולטור לא הציג בפני המבקש נוסח הסכם שאישר למשיבה או לחברת השכרה כלשהי, לפיו היא זכאית להטיל על שוכר רכב "ביטוחים" כלשהם. הרגולטור טען במפורש כי אינו "מתערב" ביחסים החוזיים בין משכירה לבין שוכר רכב. לכן, בהעדר חובה בדין על השוכר – מעבר לחובת המשכירה – לרכוש ביטוח כלשהו וביטוח צד ג' בפרט, מבצעת המשיבה עולת גזל כלפי המבקש ודומיו.

66. במילים אחרות, טוען המבקש, הרכב המושכר מבוטח כבר ממילא ע"י המשיבה. אין תועלת כלכלית לחברת הביטוח של המשיבה, ואז לצד ג' אם הוא אכן נפגע, מגביית דמי "ביטוח" נוספים מהשוכר. דהיינו, מדובר רק בתוספת הכנסה ישירה לקופת המשיבה עצמה, ולא לקופת חברת הביטוח שלה.

67. זאת ועוד. כמפורט כבר לעיל, כאשר יתרחש חו"ח ארוע נזיקי בתקופת ההשכרה ורכב צד ג' יינזק, אמורה חברת הביטוח של המשיבה לכסות נזק כזה. הרי מדובר בביטוח שהוא חובה על פי הדין, וכל בעל רכב להשכרה בישראל חב בו. במיוחד, ודווקא לאור ארעיות השימוש ברכב מושכר, והחילופין המהירים של הנהגים השוכרים לטווחים קצרים. חובה על המשיבה ודמותיה לוודא אי-חשיפתן לתביעות צד ג' באמצעות רכישת ביטוח ביטוחי נאות ללא קשר ל"הטלתו" שלא כדין על השוכרים. כלומר, גביית "דמי ביטוח צד ג'" בכל סכום שהוא משוכרי הרכבים מיותרת גם מבחינת צד ג', שאמור להיות מפוצה ע"י הכיסוי הביטוחי המתמשך של המשיבה עצמה, ללא קשר לנהג-שוכר מתחלף זה או אחר.

68. לחילופין, טוען המבקש, כי אם יתברר חלילה כי המשיבה נמנעה מיצירת כיסוי ביטוחי על צי הרכב שלה בכלל, ועל הרכב שהשכירה לו בפרט, בביטוח צד ג', מדובר ברשלנות רבתי שהתרופה לה אינה גבייה מהשוכרים, ועוד בדיעבד וללא הסכמתם, של "דמי ביטוח צד ג'" שאין ידוע מי מקבל אותם, ומיהי חברת הביטוח המבטחת. על המתרשל לשאת בנזקי התרשלותו, ולא להטילם או להחצינם על זולתו, ללא עילה חוקית.

69. לאור האמור לעיל, טוען המבקש כי סעיף 52 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] מקנה למבקש עילת תביעה בגין גזל כספו, תוך ניצול פרטי כרטיס האשראי שלו שנדרש להפקיד מראש בידי המשיבה:

"גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא למבקש, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן המבקש בדרך אחרת."

70. המבקש טוען, כי המשיבה "העבירה" דרך חברת האשראי שלו שלא כדין לשימוש המשיבה את כספו, בלי כל תמורה כנגד "העברה" זו, ועל כן עושה רווח לעצמה תוך גזילתו. כיוון שמדובר בשיטת ניהול עקבית של המשיבה, כפי המשתקף גם בנוסח האחיד של חוזה ההשכרה שלה, מדובר בגזילת רבים מאוד.

71. מעבר לכך, טוען המבקש, סעיף 63 לפקודת הנזיקין קובע גם עוללת הפרת חובה חקוקה. החובות החקוקות כאן נסקרו בהרחבה לעיל: דיני פיקוח על המחירים ובצו הפיקוח לפיהם, דיני חוזים אחידים, דיני חוזה הביטוח. על כן, אין מנוס מלפני המבקש אלא לטעון גם כי המשיבה עוולה כלפיו ע"י הפרת חובות חקוקות אלו, כאשר הטילה עליו בכפיה חיוב כספי נוסף, מיותר, ללא תמורה – אשר חל עליה בלבד.

72. המבקש טוען, כי מתווסף נופך של חומרה לעוללות אלו של המשיבה, לאור טענתה כלפי המבקש, כאשר הביע מחאתו האישית לאחר השבת הרכב וחילו של לא כדין – כי מדובר בגבייה "לפי החוק". עם כל הכבוד, שימוש המשיבה בשם החוק לשווא, כדי להצדיק דווקא את הפרת החוקים לעיל מצידה תוך פגיעה בזולת, מזכיר מצב של כמעט "נבל ברשות החוק". ראוי להצר בנוסף, על כי הרגולטור בענף השכרות הרכב – עשה מלאכתו קלה, קלה מדי. אך זוהי שעתו של בית-המשפט ושל הדיין להתערב, ולהעביר בקורתו השיפוטית על המתרחש.

ה. דיני הגנת הצרכן

73. לאחר כל אלה, נקל לטעון כי בנסיבות דנן חל גם חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, כאשר בהגדרת "מכר" בסעיף 1 שם נכללת גם "השכרה". המשיבה היא אכן "עוסק" כהגדרתו שם – "מי שמוכר נכס", דהינו גם מי שמשכיר נכס, וכאן מדובר ברכב המושכר. והסכם השכירות כאן מגלם "עסקה" כהגדרתה שם – "מכירת נכס" לרבות השכרת הנכס, הוא הרכב המושכר ע"י המשיבה למבקש. לבסוף, המבקש הוא ה"צרכן" כהגדרתו שם – "מי שקונה נכס או מקבל שירות מעוסק במהלך עיסוקו לשימוש שעיקרו אישי, ביתי או משפחתי". הנסיבות כאן תואמות לגמרי להגדרה זו: המבקש שכר רכב מהמשיבה, העוסקת בהשכרת רכב, לשימוש אישי ומשפחתי.
74. סעיף 2 לחוק דן אוסר על עוסק להטעות צרכן. ס"ק (א)(1) קבע כי האיסור חל לגבי "הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות". המבקש טוען, כי מצגי המשיבה כלפיו, כאילו הוא חייב לרכוש ממנה "ביטוח", בעוד בפועל כבר קיים ביטוח חופף על הרכב, ולוא מפני שהיא עצמה חייבת לבטחו זה מכבר מכח הדין והרגולציה החלים, פירושם הטעיה: אין ל"ביטוח" בזה טיב כלשהו, אין לו מהות כלשהי, ומשקלו של "ביטוח" זה הוא אפס. הוסף לכך את הודעת המפקח על הביטוח דלעיל, כי המשיבה ודומותיה אינן בגדר "מבטח", וקבל הטעיה גורפת בדבר "טיב, מהות, הכמות, והסוג" – של שירות ה"ביטוח" ש"מכרה" המשיבה בכפיה למבקש.
75. ס"ק (א)(4) קבע כי איסור ההטעיה הוא גם לגבי "השימוש שניתן לעשות בנכס או בשירות, התועלת שניתן להפיק מהם והסיכונים הכרוכים בהם". המבקש טוען, כפי שפירט כבר בהרחבה למעלה מכאן, כי באישור הזמנת הרכב, חודשיים מראש, נקבע כי דמי השכירות יעמדו על \$ 166 לשבוע שכירות הרכב. הוצג עוד כי ביטוח של \$ 9 ליום הוא אופציונלי. אכן, גם הוזהר המבקש כי ביטוח צד ג' הוא "חובה", אך המבקש טען והוכיח לעיל כי מצג זה היה מצג מטעה כבר בשלב מוקדם זה. הרי הרכב חייב היה כבר להיות מבוטח ע"י המשיבה גם בביטוח צד ג'. לא קיים כל סיכון לצרכן, שוכר הרכב, מפני חבות כלפי צד ג', כיוון שכבר קיים ביטוח צד ג', המוטל על המשיבה, העוסקת, מכח צו הפיקוח ולפי נוהלי הרגולטור.
76. ס"ק (א)(7) קבע כי איסור ההטעיה הוא גם ביחס ל"השם או הכינוי המסחרי של הנכס או השירות". המבקש טוען, כפי שפירט כבר למעלה מכאן, כי כינוי התשלום הנוסף שנגבה ממנו בשם "ביטוח צד ג'" מטעה ומוליד שולל. המשיבה אינה "מבטחת" ואין לה רשיון מהמפקח על הביטוח לעסוק בביטוח. התשלום של \$ 9 ליום אינו "פרמית ביטוח", ולשוכר אין מוצגת "פוליסת ביטוח". בנוסף, הרכב חייב כבר להיות מבוטח ע"י המשיבה בביטוח צד ג' על חשבון המשיבה, כפי שנסקר בהרחבה לעיל. מדובר ב"ביטוח" ללא שום ביטוח מאחוריו.
77. לבסוף, ס"ק (א)(11) קבע כי איסור ההטעיה הוא גם לגבי "התאמתו של הנכס או השירות לתקן, למיפרט או לדגם". המבקש טוען, כמפורט למעלה מכאן, כי ה"שירות" של "ביטוח צד ג'", שלכאורה מוצג כתמורה לכספו של השוכר כנגד סך \$ 9 ליום, לא מתאים לשום תקן של "ביטוח", לפי דיני חוזה ביטוח, ולפי הפיקוח על הביטוח. בנוסף, החבות לבטח ביטוח צד ג' את הרכב מוטלת לפי דיני השכרת רכב שנסקרו כבר לעיל – על המשיבה עצמה. מדובר בהוצאה קבועה על הרכב, כמו הרשיון השנתי והטסט השנתי. המשיבה חייבת להוציא הוצאה זו על הרכב – בין אם תגבה משוכר כלשהו "השתתפות" ובין אם לאו. מדובר ב"שירות" ללא שום שירות מאחוריו.
78. המבקש טוען, כי עצם ההפרדה בחשבונית בין "דמי שכירות" לבין "דמי ביטוח", מעידה על נסיון לכאורה על תכנון מס מחוכם - בעוד "דמי שכירות" הם הכנסה מעסק של המשיבה וחייבים במס הכנסה, "דמי הביטוח" יכולים להיות מדווחים רק כהחזר הוצאה של המשיבה, כי הרי היא כבר שילמה על ביטוח צד ג', כחובתה על פי הדין החל עליה. כלומר, לא רק שה"שירות הביטוחי" אינו תואם לשום תקן לפי שום דין, אלא הגביה "עבורו"

תחת הכותרת "דמי ביטוח" משרתת לכאורה רק תכנון מס מחוכם, שהזמין גם את ניצול ההזדמנות ע"י המשיבה לגביית סכום העולה פי כמה מונים על העלות המקורית של דמי ביטוח צד ג', שמשלמת המשיבה למבטח שלה בפועל. תכנוני מס מחוכמים מועילים אולי לעוסק המתכנן ומבצע אותם, אך אינם מחסום לדיון נורמטיבי³ במהות ה"עסקה", ה"שירות", וה"מחיר" המוטל על הצרכן השבוי בידי העוסק, במקרה דנן.

79. כאמור לעיל, ההטעיה בוצעה גם בביצוע העסקה בפועל, בדלפק משיכת הרכב בסניף המשיבה בירושלים. שם הוחמר המצג המטעה, כאשר נציג המשיבה סרב למסור למבקש את הרכב המוזמן עד שהמבקש יחתום חתימת-הסכמה ליד ה"YES" בסעיף החבות בביטוח צד ג'. הטעוין כי מדובר ב"חובה" חזר על עצמו. מניעת השימוש ברכב המוזמן, כאילו לא ניתן לעשות שימוש ברכב זה, או לקבל את שירות ההשכרה, היה בגדר הטעיה רבת.

80. המחוקק הוסיף וקבע בחוק דנן, בסעיף 3(ב) כך:

"(ב) לא יעשה עוסק דבר - כמעשה או כמחדל, בכתב או בעל פה, או בכל דרך אחרת, שיש בו ניצול מצוקתו של הצרכן, בורותו, או הפעלת השפעה בלתי הוגנת עליו, הכל כדי לקשור עסקה בתנאים בלתי מקובלים או בלתי סבירים, או לשם קבלת תמורה העולה על התמורה המקובלת."

המבקש טוען, כי מניעת השימוש ברכב המוזמן, בלי לתת לשוכר באמת אופציה להשתחרר מה"חבות" הנטענת המיומרת לתשלום ביטוח צד ג' – במעמד הגעתו אחרי טיסה מארה"ב לסניף המשיבה בירושלים, מהווה השפעה בלתי הוגנת, המנצלת את מצוקתו של תייר המגיע לארץ. ואף אם הוא נמנה על מיעוט התיירים המבינים עברית מדוברת, התייר נמצא בסביבה הזרה לו שאינה סביבתו הטבעית והביתית. המבקש היה זקוק לרכב עד כדי כך שהזמינו חדשיים מראש בהזמנה מקוונת. איש לא התריע בפניו עד הגעתו לדלפק, כי אם לא יסכים לשלם "ביטוח" – לא ימסר לידיו הרכב. אם אין זו השפעה בלתי-הוגנת המנצלת מצוקתו של תייר בעת הגעתו לארץ, קשה להלום השפעה בלתי-הוגנת אחרת.

81. הקשר זה ראוי גם לציין, כי סעיף 5 לחוק דנן העוסק ב"עריכת חוזה ומסירת העתק", קובע בס"ק (ב), כי:

"עוסק, העומד לחתום על חוזה עם הצרכן, חייב לתת לו הזדמנות סבירה לעיין בחוזה לפני חתימתו, וכן למסור לו עותק ממנו לאחר החתימה."

המבקש טוען, כי למרות שהזמין את הרכב חודשיים מראש, המשיבה או מי מטעמה, לא טרחו להציג בפניו מראש את החוזה, כך שלא ניתנה לו כל הזדמנות, שלא לאמר "הזדמנות סבירה", לעיין בחוזה לפני חתימתו. הצגת החוזה לפני השוכר ממש בעת הגעתו לדלפק בסניף המשיבה, והודעה כי אם לא יחתום לאלתר על מה שהוצג לו כחיוב "אופציונלי" לפי טופס ההזמנה המאושרת מראש, הוא לא יקבל את הרכב – כל אלו אינם עולים בקנה אחד עם אמת-מידה של הגינות עסקית, העולה מהחבות ליתן לצרכן, שוכר הרכב כאן, "הזדמנות סבירה לעיין בחוזה לפני חתימתו".

³ לאחרונה, בבג"ץ 861/07 קמחי ואח' נ' רשם האגודות השיתופיות ואח', תק-על 2010(4) 2314 (2010), בית-המשפט הגבוה לצדק עסק בדיון ממין זה כאשר ניתח פיצול מצד עוסק, בעת גביית תמורה על שירותי שיווק שלו, במשך עשרות שנים. התמורה פוצלה משיקולי מס, שהעוסק הודה בהם, כאשר חלק סווג כ"עמלה" על שירותי השיווק ולכן חב במס הכנסה, והיתרה סווגה כ"השתתפות בהון מניות בתאגיד" שהקנה העוסק לצרכני השירות, ולכן הופטר העוסק ממס הכנסה. לימים, כאשר ביקשו הצרכנים לפדות בשוק החופשי את ה"הון", נטען כי הגביה המפוצלת הייתה נטועה בשיקולי תכנון מס. בית-המשפט העליון קבע, כי גם אם הדבר היה נכון, אין בכך לחסום דיון נורמטיבי במהות החיוב, וכי בפועל כן הוקנו יחידות השתתפות בהון המניות של העוסק נותן השירות – לצרכנים, במיוחד לאור האופי המתמשך מאוד של יחסי הצדדים שם. כאן, להבדיל, השוכר והמשכירה של רכב להשכרה מנהלים מערכת יחסים קצרת-טווח, ה"שירות" של "ביטוח" הוא רק מתוכן, ולצרכן לא מוקנה דבר מצד המשיבה כנגד "דמי הביטוח" מלבד חסרון כיס, שכל כולו תורם רק לפיתוח הונה של נותנת השירות-שאינו-שירות. ראה שם, סעיפים 17, 55 – 57.

אמת-מידה כזו גם מחייבת, כמובן, כי העוסקת, משכירת הרכב המשיבה, תתריע בפני המבקש הצרכן במפורש, בעת ההזמנה, כי אם לא יחתום שהוא מסכים לשלם גם "ביטוח צד ג'" לפחות, שהוגדר בהזמנה כ"אופציונלי", הוא לא יקבל את הרכב.

82. סעיף 23 לחוק דנן קובע כי הפרת סעיפים 2 ו/או 3 לחוק, כפי שנטען אכן לעיל, מהווה גם עבירה פלילית. בסעיף 23א הוסיף והחמיר דינו של עבריין ממין זה, כאשר מדובר ב"נסיבות מחמירות" כהגדרתן בס"ק (ב) שם:

"(ב) בסעיף זה, "נסיבות מחמירות" - אחת מאלה:

- (1) המעשה מתייחס למספר רב במיוחד של צרכנים;
- (2) המעשה גרם נזק חמור במיוחד לצרכן או לקבוצת צרכנים;
- (3) עובר העבירה הפיק רווחים או טובות הנאה גדולים במיוחד מהמעשה."

המבקש טוען, כי נוסח הסכם ההשכרה מעיד על עצמו כי:

(א) מעשה ההטעה וניצול מצבו של שוכר הרכב בעומדו בדלפק הסניף כך שמופעלת עליו השפעה בלתי-הוגנת, הם מעשים המתייחסים לכל צרכני השכרת הרכב, שהם רבים במיוחד: אם נניח כי למשיבה רק 1,400 רכבים להשכרה, וכל רכב מושכר לטווחים קצרים של לא יותר משבוע ימים, מדובר ביותר מ-70,000 שוכרים בשנה, וכמעט חצי מיליון שוכרים בשבע השנים האחרונות;

(ב) מעשים אלו גורמים לנזקים חמורים במיוחד לקבוצת צרכנים זו הנאלצים להסכים לחיובים נוספים על דמי-השכירות שהוצגו להם מראש. היות ורובם תיירים – הם גם חווים לחץ והשפעה בלתי-הוגנת ממש בפתח שהותם בארץ הזרה להם, וכך גם חוויית התיור בישראל נפגמת, תוך שהולכת ומצטברת פגיעה בתדמית החברה והתרבות הישראלים, בניגוד למטרה המוצהרת של עידוד התיירות לישראל ולסיסמה "הסבר פניך לתייר";

(ג) בנוסף – העוסק עובר העבירה כאן, היא המשיבה, הפיקה רווחים גדולים במיוחד ממעשים אלו, כפי שפירטנו לעיל. לפי אומדן המבקש, משיבה זו, בתחשיב זהיר, הרוויחה למעלה ממאה מיליון ₪, לכל הפחות, במשך שבע השנים לפני הגשת תביעה זו, רק מגביית "ביטוח" משוכרי רכביה.

83. סעיף 31א(א) לחוק דנן מעניק לצרכן שנפגע מהתנהלות עוסק, עילות תביעה וסעדים לפי פקודת הנזיקין. אי לכך, טוען המבקש, בנוסף לעוולת הגזל, ועוולת הפרת החובות החקוקות שפורטו לעיל, ביצעה המשיבה כלפיו גם עוולה לפי חוק הגנת הצרכן. בנסיבות דנן, טוען התובע, הוא זכאי גם לפיצויים לדוגמא לפי סעיף 31א לחוק דנן, אילולי תאושר בקשתו לנהל תביעתו האישית כייצוגית, אך אלו ייטעו בתגמול שייפסק לו ולב"כ – אם תאושר.

3. דיני עשיית עושר ולא במשפט

84. המבקש טוען כי הצד השני של המטבע, לאחר שבחנו לעיל את הצד הנזיקי (עוולות הגזל והפרת החובה החקוקה), הוא הצד של עשיית עושר ולא במשפט. אם תתקבל טענת המבקש כי גביית דמי ה"ביטוח" ע"י המשיבה מהמבקש אינה מבוססת על חוק כלשהו בישראל, אזי המשיבה פעלה "לא במשפט". הכנסותיה מסעיף "קטן" זה פר-שוכר, כפי שנאמדו בפרק העובדתי, הן בהחלט בגדר "עשיית עושר" על חשבון השוכרים מישראל ומחוץ לישראל, במשך השנים שעברו עד הגשת תביעה זו.

85. התנהלותה של המשיבה כמתואר בתביעה זו לעיל, היא בגדר ניצול העובדה כי שוק שוכרי הרכבים לטווחים קצרים הוא שוק של צרכנים חלשים במיוחד: הטווח הקצר של ההשכרה מפחית את עניינם ונכונותם להשקיע זמן ומשאבים בבחינת תנאי העסקאות, לפחות לעומת צרכנים המתקשרים עם ספקים לטווחים ארוכים; המטרה לשמה נשכר הרכב, במיוחד מטרת התיירות בישראל, עומדת בראש מעייני השוכרים ולא יחסיהם עם

חברת ההשכרה; אין גוף ייצוגי קבוע או זמני, דהיינו אין בכלל גוף ייצוגי, אשר מטרתו להגן על קהל שוכרי רכבים לטווחים קצרים כשלעצמם; הסכום הקטן יחסית של הגביה דנן, פר-שוכר, מרתיע עוד יותר השקעת משאבים במחקר ובמאבק משפטי מול חברות ההשכרה בכלל, ומול המשיבה בפרט.

86. ככל שזוהי האסטרטגיה של המשיבה, מאחורי התופעה המתוארת לעיל, טענות המבקש לעיל מפריכות אותה ומאירות אותה כבלתי-חוקית. ובקצירת האומר כאן:

(א) המשיבה חייבת בביטוח כל רכביה להשכרה, בין אם הושכרו למאן דהוא, ובין אם לאו, כולל ביטוח צד ג';

(ב) המשיבה אינה חברת ביטוח כשלעצמה. גביית פרמית ביטוח לצורך כלשהו, ללא רשיון כדין לביטוח, ומהווה גזילה ממש, ללא כל הצדקה בחוק או בכלכלה או במוסר;

(ג) המשיבה מציינת בחוזה ההשכרה כי לשוכר אפשרות "לבחור" סוגי ביטוח, אם כי לא ביחס לכיסוי צד ג'. סעיף "ביטוח צד ג'" בעמוד הפותח של ההסכם מאפשר רק חתימה על "YES". אם לא חתם השוכר חתימת-ההסכם גם לידו – הוא אינו מקבל כלל את הרכב, גם אם הזמין אותו מראש;

(ד) גביית סכום כלשהו מפלוני בדיעבד, רק מכוח עשיית שימוש בפרטי כרטיס האשראי שלו שהפקיד בידי המשיבה מראש, וללא כל בסיס בחוק עצמו, כאשר ההסכם החד-צדדי בניסוח המשיבה בלבד סותר את החיקוקים הרלבנטיים, שנסקרו לעיל, פירושה גזל ועשיית עושר ולא במשפט במונח הראשוני ביותר.

87. על כן, טוען המבקש, הוא זכאי להשבת הסכום שנגבה ממנו שלא במשפט, ולהצהרה כי על המשיבה לתדול מעשיית עושר ולא במשפט כלפיו או כלפי כל שוכרי הרכבים שלה גם כלפי העתיד.

ז. עמידת התובעת בתנאי החוק לאשור ניחול התביעה כייצוגית

88. המבקש טוען, כי לאור הוראות חוק התובענות הייצוגיות, התש"ס 1-2006, הוא מנוע מתביעה נגד הרגולטור כאן, הוא המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה, אשר מחדליו באכיפת נוהליו-שלו, ודיני השכרת רכב שנסקרו לעיל מאפשרים למשיבה להתנהל כמתואר בתובענה. נזקו של המבקש נגרם ע"י המשיבה, המהווה צד שלישי במערכת היחסים בין התובע לבין הרגולטור. זאת, לאור הוראת סעיף 3(א) לחוק הקובע:

"... לא תוגש נגד רשות תובענה ייצוגית לפיצויים כגין נזק שנגרם על ידי צד שלישי, שעילתה הפעלה או אי הפעלה של סמכויות פיקוח, הסדרה או אכיפה של הרשות ביחס לאותו צד שלישי..."

89. המבקש טוען, כי המשיבה היא הרי "עוסק" כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לעניין נשוא התובענה, שבינה לבין ה"לקוח" הוא המבקש ששכר את רכבה, והצדדים התקשרו בעסקה של השכרת רכב של המשיבה. על כן, עילתו היא בת-ייצוג לפי סעיף 1 לתוספת השניה לחוק דנן. לפיכך, הבקשה עומדת בתנאי סעיף 3(א) לחוק.

90. המבקש טוען, כי עילתו האישית ברורה ועולה מן העובדות המפורטות לעיל, ומן המסמכים המצורפים לבקשה. לפיכך, הבקשה עומדת בתנאי 4(א)1 לחוק. הנזק האישי שנגרם למבקש עומד במישורן על \$63 שנגבו ממנו שלא כדין, ועל כן הבקשה עומדת גם בתנאי 4(ב)1 לחוק.

91. המבקש טוען, כי הבקשה עומדת בתנאי סעיף 5 לחוק דנן, כמפורט להלן:

(א) מצורף אליה נוסח התביעה האישית של המבקש;

(ב) פנקס התביעות הייצוגיות נבדק עובר להגשת הבקשה ע"י ב"כ המבקש הח"מ ולא נמצאה תובענה דומה בכלל, ונגד המשיבה בפרט;

(ג) לבית-המשפט הנכבד הסמכות המקומית לאור מקום מושבה של המשיבה, והסמכות העניינית אילו יאושר ניהול התובענה כייצוגית, לאור אומדן המבקש כי השבת הסכומים המצטרפים של הגביה הבלתי-חוקית כמפורט לעיל, עומד על לפחות 100,000,000 ש"ח (מאה מיליון ש"ח).

92. המבקש טוען כי הבקשה עומדת גם בתנאי סעיף 8(א) לחוק, כמפורט להלן:

(א) **התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה** – השאלה העיקרית היא של "משפט": האם הגביה דן חוקית היא, אם לאו. שאלה זו משותפת לכל שוכרי רכבי המשיבה. לאור טענות התובע, החקיקה הרב-לנטית המפורטת לעיל, לרבות חקיקת המשנה, ולרבות נוהלי הרגולטור המפקח על השכרת רכב, טוען התובע כי יש אפשרות סבירה לכל הפחות כי השאלה המשפטית תוכרע לטובת הקבוצה;

(ב) **תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין** – החוק דן נועד במיוחד לעילות תביעה אשר מניבות סעד כספי קטן למדי לפרט, אך בעלות השלכה על ציבור רחב. לכן, אילו תתקבל טענתו המשפטית של התובע, רק תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה כלפי כלל הניזוקים כאן, הן לעניין ייצוגם והן לעניין החסכון הרב בזמן שיפוטי יקר, בהשוואה לחלופה של הגשת עשרות ואף מאות אלפי תביעות קטנות להשבת סכומים קטנים כגון דא; וזוהי גם הדרך ההוגנת ביותר לייצג את כל בעלי-העניין דן, שמחמת הסכומים הקטנים יהססו ואף ירתעו מהשקעת משאבי הזמן והמימון להליך משפטי ולוא הקטן ביותר. בנוסף, המשיבה היא חברה פרטית, והקושי לאתר מידע ישיר על היקף עסקאותיה והכנסותיה גדול בהרבה לעומת המצב מול חברות ציבוריות. בנסיבות העניין, זו גם הדרך היעילה ביותר להקטין את הניזקים לכלל הציבור, מבחינת שיפור תדמית ישראל כמסבירה פניה לתייר, וייתכן גם מבחינת שיפור גביית מס-אמת-מהמשיבה, ויתכן גם מהעוסקות הדומות לה.

(ג) **קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת** – התובע עשה מאמץ, במיוחד בהתחשב בעובדה כי מדובר באזרח ארה"ב, כדי לאתר ייצוג משפטי הולם. התובע בחר ב"כ הח"מ לאחר שוידא כי יתבצע תחקיר מתאים בטרם תוגש התביעה, וכל התביעה תבוסס על אדנים משפטיים ראויים ככל האפשר. לתובע הכרות קודמת עם ב"כ הח"מ, במסגרתה למד על נסיונה בהליכים עקרוניים, קבוצתיים, וציבוריים מסוגים שונים⁴. כמו כן, ב"כ התובע הח"מ עוסקת במשפט מינהלי וחוקתי למעלה מעשרים שנים, וכן פרסמה מאמרים שונים בתחומי התמחותה⁵. ב"כ התובע הח"מ אף ניהלה הליך אזרחי במסגרתו נקבע לראשונה⁶ כי פסולה היא הפרקטיקה הנהוגה בקרב מבטחים, להתניית תשלום תגמול ביטוח לא שנוי במחלוקת עקב ארוע ביטוחי. אחרת המבטח מעוול כלפי הניזוק ואף מפר את **חוק חוזה הביטוח**.

⁴ ראה למשל: בג"ץ 1338/99 פרקד ואח' נ' שר הפנים ואח', לא פורסם, מצ"ב כאסמכתא 2, בעקבותיו תוקן צו המועצות המקומיות (מועצות איזוריות), התשי"ח-1958, וכל תושבי הישובים החקלאיים, גם שאינם חברי האגודות החקלאיות, זכאים להמשיך ולבחור לועד המקומי; בג"ץ 1793/03 דרורי נ' מועצת מקרקעי ישראל, תק-על 2005(4), 2543 (2005): עתירה קודמת שהגישה הח"מ בשם העותר - קבעה כי על המועצה לדון בסוגיה עקרונית שם. המועצה לא דנה, עד אחרי 3 חודשים לאחר הגשת עתירה חוזרת במרץ 2003. אז ניתנה החלטה 970 של המועצה, המעגנת זכות מתיישב בנחלתו, גם אם חברותו באגודה בישוב הופסקה מסיבה כלשהי. העתירה נדחתה לבסוף, בנימוק כי מיצתה עצמה עם קבלת החלטה 970, אף אם למתיישב עדיין אין זכות קניינית בנחלתו; וע (מרכז) 223/02 פוגל ואח' נ' מ.א. דרום השרון, מצ"ב כאסמכתא 3, נקבע כי יש לתקן תחשיב חוק עזר היטל ביוב שלא הביא בחשבון שטחים לשימושים שאינם למגורים אך קיימת בהם פעילות. ערעור שהגישה המשיבה-המועצה שם נמחק בהסכמה לאור הסדר פשרה שם כנגד "ביטול" חוזי של פסק דין זה.

⁵ ראה רשימה מצ"ב כאסמכתא 4.

⁶ ת"א [בי"ש] 2104/96 סיון נ' מכתשים ואח', מצ"ב כאסמכתא 5.

בנוסף, הח"מ ניהלה תובענה ייצוגית הראשונה שאושרה⁷ לגבי גביית-יתר של דמי ביטוח, כן ע"י מבטח מורשה שם, עוד בשנת 1999, כאשר תחום התובענות הייצוגיות היה בראשית דרכו. התובענה הסתמכה אז בעיקר על תקנה 29 לתקנות סדר-הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ועל קביעה מוקדמת שם של המפקח על הביטוח לבקשת התובעת שם - כי אכן אותו מבטח סטה ב-50% מהתעריף הרגולטיבי. בקשת רשות ערעור המבטח תלתה ועמדה משנת 1999 ועד שנת 2007 בבית-המשפט העליון, תוך עריכת כמה סבבי סיכומים משלימים עקב התגבשות הלכת א.ש.ת. נ' מ.י.⁸, ואף לאחר חקיקת החוק דנן בשנת 2006. לבסוף, התקבלה בקשת רשות הערעור⁹, בהסכמה בהמלצת המותב, בעיקר כי ה"קבוצה" נראתה קטנה מדי, וגם כי אותו ניזוק מגביית-יתר החזיק עשרות פוליסות בגין הרכבים של עסקו, ולכן סך כל סכום תביעתו האישית עמד על עשרות-אלפי ₪. מצב זה לא הצדיק, לדעת בית-המשפט העליון, הסבת התביעה האישית למסלול התובענה הקבוצתית לפי תקנה 29, אם כי הסעד הכספי המלא התקבל בסופו של יום.

כאן, טוען המבקש, מדובר בוודאות בקבוצה גדולה מאוד, ולפי אומדנו מדובר לפחות במאות אלפי שוכרים לאורך שבע השנים האחרונות, ורק מול הנתבעת עצמה. בנוסף, עילות התביעה האישיות הן קטנות ממש, של \$9 ליום השכרה (או פחות או יותר תלוי אולי בסוג הרכב), והרי בהשכרות קצרות-טווח של רכבים מדובר בימים בודדים עד שבועות ספורים. זאת, בטרם ניקח בחשבון רכבי לסינג.

(ד) **קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב** – לאור כל האמור לעיל, טוען התובע, הוא פועל בתום לב כדי לייצג ענינם של שוכרי רכבי המשיבה בפרט, ובכלל של התיירים הבאים לישראל. התובע כבר ביקר בישראל שוב מאז הארוע נשוא התביעה דנן, ובכוונתו להמשיך לבקר כאן גם בעתיד. התובע חי בארה"ב ומודע היטב לבעיות התדמית של ישראל. התובע מבקש להטיב את נזקי חברי הקבוצה, בד בבד עם הטבת תדמית ישראל כמדינה שומרת חוק, ומסבירת פנים לתיירים הבאים בשעריה.

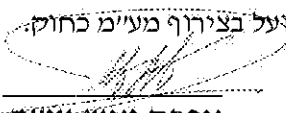
93. לפיכך, מבוקש לקבוע כי הקבוצה המיוצגת, אם וכאשר תתקבל הבקשה, תהיה כמפורט להלן:

"כל מי ששכר רכב להשכרה לשימוש אישי ו/או המשפחתי, מאת המשיבה בשמה או תחת השם "הרץ" בישראל, במשך שבע השנים שקדמו ליום הגשת התביעה, ושילם לה "דמי ביטוח" מכל סוג שהוא, ו"דמי ביטוח צד ג" בפרט, בין אם הוא אזרחי ישראלי ובין אם הוא תושב חוץ".

סיכום

94. כל טענותיו המשפטיות של המבקש נטענות במצטבר או לחילופין, לפי תוכן הדברים והקשריהם המהותיים.

95. לאור כל האמור לעיל, מבוקש לקבל את הבקשה, ליתן צו כמפורט בסעיף 93 לעיל, לאור הסעדים המבוקשים בתביעה הן הסעד ההצהרתי והן הסעד הכספי, לחייב את המשיבה בהוצאות המשפט לזכות המבקש לא רק בגין עניינו האישי, אלא בגין תרומתו לתיקון תופעה נרחבת ועקבית של המשיבה ולכאורה לא רק שלה, לרבות שכ"ט ריאלי והולם כתגמול למאמצי המבקש ולמאמצי ב"כ הח"מ, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום מתן ההחלטה ו/או מיום פסק-הדין בתובענה אם תנוהל כייצוגית, עד יום התשלום בפועל בצירוף מע"מ כחוק.

אפרת ואש, עו"ד
ב"כ המבקש

בית-משפט מחוזי-מינהלי - ת"א ומרכז מור מלשטיין-הרץ-קשר[ת]מרכזו לבקשה לאישור תביעה ייצוגית

⁷ ת"א [ת"א] 1146/99 אוטו-קט נ' הפול מצ"ב כאסמכתא 6.
⁸ ראה: דני"א 5161/03 א.ש.ת. ניהול פרויקטים וכוח אדם בע"מ נ' מדינת ישראל, תק-על 2005(3), 2788 (2005).

⁹ רע"א 8200/99 הפול נ' אוטו-קט, מצ"ב כאסמכתא 7 בצירוף תיאור הדיון בעתון "דה מרקור".

התובע:

מרמלשטיין דיויד, ר.ג. (ארה"ב) 467324671
Address: Cedar Rd. 8333, Elkins Park,
PA 19027-2101, USA, Tel: (215)277-5806
ע ל - י ד י ב א ת - כ ח ע ר כ ת - ה ד ין א פ ר ת נ א ש
ר ח' ה ד י מ ז נ 49, נ י ר - י ש ר א ל, ר.ג. ח ו ר - א א ש ק ל ו נ 79505
ט ל פ ו נ: 08-6755505 פ ק ס י מ י ל י ה: 08-6722692
ח א"ל: E-mail: vas-law@bezeqint.net

- נ ג ד -

הנתבעת:

קשר רנט א קאר בע"מ ח.פ. 6-003987-52
רחוב לב פסח 4, לוד 71000, איזור התעשייה הצפוני
טלפון: 03-9775505

מהות התובענה: חוזים, נזיקין, עשיית עושר ולא במשפט
הסעד המבוקש: הצהרתי, כספי [מוגשת במקביל בקשה לאישור כתביעה ייצוגית]

כתב התביעה

בית המשפט הוגדר מתבקש לקבל את התביעה ולהצהיר כי נחוגה של הנתבעת לגבות דמי ביטוח רכב בכלל, ולטובת צד ג' בפרט, בעת השכרת רכביה בכלל, ולתובע בפרט, אנו כדון, ולהורות על כי תחול מגביה זו, תשוב תשיב לתובע את הסכום שגבתה ממנו אישית, ותשלם לו פעמים לדוגמא, כמפורט להלן:

העובדות והמסמכים הרלבנטיים

1. התובע, יהודי אזרח ארה"ב, איש עסקים אמיד, בן לניצולי שואה שהיגרו מאירופה לארה"ב. התובע נוהג לבקר את בני משפחתו בישראל לפחות פעם בשנה.

2. הנתבעת היא חברה ישראלית, העושה שימוש במוטג "הרץ" ומשכירה רכבים לאנשים שונים בישראל. בעבר היה שמה "הרץ קשר רנט א. קאר ישראל", אך בשנת 1985 שינתה שמה לשמה הנכחי. זוהי חברה פרטית, הנשלטת ע"י חברה פרטית אחרת "קשר מ. ז. ג. השקעות בע"מ". זו מצידה נשלטת ע"י חברה פרטית שלישית, היא חברת "מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ". כלומר, הנתבעת היא חברה-בת לאמה וחברה-נכדה לסבתה. מצ"ב דו"חות רשם החברות לגבי שלושתן כנספחי א'. אף אחת מהן אינה נסחרת בבורסה לניירות ערך, כי אינן חברות ציבוריות. הדו"חות התקופתיים השונים שלהן אינם גלויים לציבור. מכאן, נתוני היקף ההשכרות וההכנסות מהן מצויים רק בשליטת הנתבעת, אמה סבתה.

3. ביום **31.1.2010** הזמין התובע מאת סניף הנתבעת בירושלים רכב, מיום 31.3.2010 עד יום 6.4.2010. מצ"ב העתק ההזמנה כנספח ב'. ההזמנה בוצעה דרך אתר "הרץ" הבינלאומי במרשתת. התובע מסר פרטי כרטיס האשראי הבינלאומי שלו. בהזמנה צויין כי מחיר ההשכרה לשבוע זה יעמוד על 166 דולר ארה"ב (\$). צוינו חיובים אפשריים נוספים (optional items not included in quote), כגון בגין נסיעות בכביש 6, וגם בגין ביטוח הרכב בסך \$ 70 לשבוע (CDW). התובע הוזהר שם, במסגרת "Warning Messages" כי אם השוכר מסרב לשלם ביטוח (CDW) על הרכב תוטל עליו "חבות לפי הדין" לשלם ביטוח צד ג' – "if CDW is declined, third party property damage [TPPD] is mandatory". ברם, התובע הוא אדם מנוסה המחזיק בכרטיס אשראי בינלאומי ונסע ברחבי העולם פעמים רבות, וידוע היה לו כי חברת האשראי מכסה את הביטוח כולו (CDW).

4. מידע בדבר תעריפי השכרה מצוי באתר "הרץ" בישראל ראה נספח ג'. צויין שם כי קיים "כיסוי צד ג' לבעלי כרטיסי אשראי מחו"ל המכסים את לקוחותיהם בישראל". זהו בדיוק מצבו של התובע. לא נאמר שם בכל זאת "חייב" שוכר רכב במקרה של אי-תשלום ישיר של ביטוח מסוג CDW לידי הנתבעת – לשלם חיוב כספי נוסף על דמי-ההשכרה לעיל, עבור "ביטוח צד ג' (TPPD)". כלומר, מצגי הנתבעת המפורשים בכתב של הנתבעת בשלב הראשוני לא אותתו לתובע כי הוא צפוי לחיוב כספי נוסף מעבר ל-166 \$ דמי השכרת רכב לשבוע ימים.

5. בהגיעו לישראל, התייצב התובע בסניף הנתבעת בירושלים. הוא נדרש ע"י נציג הנתבעת שם, בו במקום ובאותו מעמד, לחתום גם על "הסכם השכרה" באנגלית. מדובר בנוסח אחיד המנוסח על-ידי הנתבעת עצמה, ולא הוצג לתובע מראש. כמובן לא התנהל כל מו"מ על נוסח ההסכם. כך, בעודו עומד בסניף עינף מטיסה ארוכה מארה"ב ומצפה לקבל את הרכב - התובע נדרש לחתום על חוזה בן 3 עמודים בעלי טקסט צפוף. התובע התחיל לעיין בכל זאת לפחות בעמוד הראשון עליו נדרש לחתום בפועל. הוא גילה כי הוא נדרש לשלם "ביטוח צד ג'". כאשר מחה התובע על כך, וטען כי אינו מעוניין בכיסוי כזה, גם בכלל הכיסוי של חברת האשראי שלו, הודיע לו נציג הנתבעת בסניף כי אם התובע לא יסכים להתחייב לשלם גם "דמי ביטוח צד ג' (TPPD) ואם לא יאשר בחתימתו כי הוא "מסכים" לכך, לא ימסר הרכב לידי. בנסיבות כאלו, חתם התובע בלידת ברירה על סעיף זה בנוסח האנגלי גם כן, ורק אז קיבל את הרכב שהזמין חודשיים ימים מראש (!).

מודגש, כי הסעיף הרלבנטי בהסכם אינו סעיף "ברירה" (Yes/No) אלא קיימת רק אפשרות אחת: "YES".

מצ"ב העתקי ההסכם בשתי השפות, נספח ד-1 ונספח ד-2.

התובע לא אסף את כל ההסכם אלא רק חלקו מהרכב בשובו לחו"ל לפנות בוקר ביום **6.4.2010**. העתק מלא נמסר לתובע (סרוק) מאת סניף הנתבעת בירושלים בביקורו הבא בישראל, בינואר 2011. באותו מעמד נמסר לו גם העתק הסכם בעברית, שאינו חתום.

6. מאוחר לנטילת הרכב מידי הנתבעת גילה התובע כי מצד אחד בסעיף 4 להסכם (ברישיא) נקבע כי השוכר זכאי לבחור (Select) אחת מאפשרויות הביטוחיות המפורטות שם. אך, בסעיף 4א' נקבע כי "חובה" לפחות לרכוש ביטוח צד ג', לפי סעיף 4ג'. לא נקבע שם כי לשוכר "ברירת מחדל" ל א לבקש כל כיסוי ביטוחי כזה. מצד שני, נקבע כי לנתבעת אין אחריות לנזקי השוכר עצמו ולרכושו ו/או לצד ג'. ראה סעיף 4 סיפא.
7. כאמור לעיל, כחלוף שבוע ימים מנטילתו, השיב התובע לנתבעת את הרכב עם צאתו מן הארץ. ליתר דיוק, כיון שטיסתו היוצאת היתה בשעת לילה מאוחרת מדי, השיב בנו אזרח ישראל את הרכב לנתבעת למחרת בבוקר בסניפה הירושלמי. הבן היה ממילא "הנהג הנוסף" ברכב כפי שדיווח התובע לנתבעת מראש.
8. בעת השבת הרכב, ערכה הנתבעת חשבונית מס על-שם התובע, ומסרה אותה לבנו. העתק מצ"ב **כנספח ה'**. כאשר עיין התובע בביתו בהעתק שקיבל מבנו, התברר לו כי חוייב בסכומים שונים נוספים, שכמעט הכפילו את התשלום המקורי על-סך \$ 166, לו הסכים התובע מראש. חיוב אחד נגע לנזק נטען לרכב, והוא אינו נשוא תביעה זו רק כי אינו מתאים לתובענה ייצוגית. סכום שני נגע לחיוב **נוסף** בגין "הנהג הנוסף" - אך מאז השיבה הנתבעת לתובע סכום זה ע"י זיכוי דרך כרטיס האשראי שלו. לפיכך, נותר חיוב נוסף בסך \$ 63 - עבור "ביטוח צד ג'".
9. התובע פנה מיד תחילה לחברת האשראי שלו, ובהמשך לנתבעת עצמה, בשיחות טלפוניות ובדואר אלקטרוני. התשובה שהתקבלה לגבי החיוב ה"ביטוחי" הנ"ל היתה כי **כך מחייב החוק בישראל**. מצ"ב העתקי התכתובת בדואר אלקטרוני **כנספחי ו'**. כבר ביום **22.4.2010** כתבה נציגת שירותי לקוחות בחבי הרץ לתובע:
- "In Israel, if Collision Damage Waiver is declined, **the Third Party Property Damage is mandatory**. If Collision Damage Waiver is accepted, the Third Party Property Damage is also included."
10. בהמשך, כתבה גם מנהלת מרכז שירותי לקוחות בנתבעת עצמה, בדואר אלקטרוני לתובע ביום **16.5.2010**, כך:
- "Your on-line quote did not include any insurance; **in every car rental one must have insurance**. In your case, your credit card covers rental insurance in Israel., hence you did not have CDW & TP insurance, but could take the **TPPD which is mandatory in cases like these**. As explained to Hertz International Customers Service. **This insurance is mandatory as specified on the rental's terms and conditions**, clause 4a, if the renter declines the CDW coverage, **the purchase of PTTD is mandatory**".
- [ההדגשות לא במקור – א.ו.]
11. התובע הודיע לנציגת הנתבעת בו-ביום כי עדיין אינו מבין כיצד הגדרת החיוב הביטוחי כ"ברירה" (Optional) בהזמנה חדשיים מראש, הפכה בעת קבלת הרכב בסניף ל"חובה" (Mandatory). מיד אחר כך, פנה התובע ליצוג משפטי בישראל ע"י ב"כ הח"מ. מצ"ב העתק יפוי כח קונסולרי **כנספח ז'**. בשלב זה, התברר לתובע באמצעות היעוץ המשפטי שקיבל, כי ענף השכרת הרכב בישראל מוסדר ע"י משרד התחבורה, באמצעות **צו פיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סוור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), התשמ"ה-1985**, על תיקונו. מצ"ב העתק עם תיקונו הרלבנטיים לנוחיות **כאסמכתא 1** [להלן – "צו הפיקוח"]. להלן הוראות הצו הרבלנטיות לענייננו:

3" חובת רשיון

... (ג) לא ישכיר אדם רכב השכרה אלא אם נתן לו המפקח רשיון השכרה לפי פרק ו', ובהתאם לתנאי הרשיון.

19. תנאים לקבלת רשיון למשרד הסעות

... (7) ברשותו ביטוח, להנחת דעתו של המפקח, לגבי כלי הרכב לתקופת תקפו של הרשיון;

40. תנאי השכרה

(א) לא ישכיר אדם רכב השכרה ולא ימסרנו לשוכר אלא אם כן נתמלאו תנאים אלה:
... (2) קיים לגבי הרכב ביטוח כאמור בסעיף 19(7);

41. הסכם השכרה

לא ישכיר אדם רכב השכרה ולא ימסרנו לשוכר לא אם כן חתם השוכר הסכם שנוסחו אושר בידי המפקח; ההסכם יכלול, בין היתר פרטים אלה:
... (7) ביטוחים נוספים על ביטוח החובה לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970¹;

43. שימוש ברכב השכרה

(א) לא ינהג אדם ברכב השכרה, אלא אם כן –
(1) קיים לגביו ביטוח כאמור בסעיף 19(7);

19. כדי לברר אם חוזה ההשכרה של הנתבעת בכלל, והסדרי הביטוח מול השוכר בפרט, קיבלו אישור הרגולטור לפי סעיפים 3(ג) ו-19(7) צו הפיקוח המסדיר, וכדי לקבל מידע רלבנטי נוסף ובמיוחד לגבי היקפי ההשכרות בישראל מדי שנה בכלל, ולתיירים בפרט, כמו גם לגבי סוגי הביטוח "הנוסף" מעבר לביטוח חובה כולל כלפי צד ג' אם אושר בכלל לנתבעת להטילם על שוכרי רכבים, למרות שלפי סעיפים 40(א)2 ו-43(א)1 לצו הפיקוח - כבר בעת ההשכרה חייב להיות בידי המשכיר (הנתבעת כאן) ביטוח צד ג' לגבי כלי הרכב שלו - פנתה ב"כ התובע למשרד התחבורה, וגם למפקח על הביטוח במשרד האוצר. מצ"ב העתק הפניה המשותפת כנספח ח'.

20. לאחר מעקב רציף מולו, ובמקום לספק את המידע המבוקש, הסתפק משרד התחבורה ביום 26.7.2010 במענה הבא, והעתקו מצ"ב כנספח ט':

"משרד התחבורה אינו נוהג להתערב ביחסים חוזיים שבין חב' השכרה לבין לקוחותיה ובכלל זה בסוגיות כספיות העולות מהן.
משרדנו אינו מראש את חוזה ההשכרה, יחד עם זאת קיים נוהל לעניין ביטוח רכב השכרה אשר הוצא ע"י המפקח על התעבורה (לנוחיותך מצ"ב הנוהל).
לצורך בדיקת עמידתה של החברה בנוהל הביטוח כאמור אבקש להעביר אלינו את הסכם ההשכרה ותנאי הביטוח של רכב שנתנו למרשתך במסגרתה".
[ההדגשות לא במקור – א.ו.]

הרגולטור מודה במחדל מתמשך בכל הנוגע לחובתו לפי סעיף 41 לצו הפיקוח – לאשר "נוסח הסכם השכרה".

21. הנוהל שצירף הרגולטור שם, ונספח כאן, הוא מיום 6.5.2009. אכן, נקבע שם כי זכותו של השוכר לא לרכוש כל ביטוח נוסף, וככל שקיים סיכון לחבות כספית בגין "נוק שיגרים לרכב בתאונה", הוא פשוט "יחתום על כתב ויתור על ביטוח הרכב". מודגש, כי "ביטוח לרכב המושכר" הוא בגדר ביטוח רכוש, שהוא חוג מגדר "ביטוח חובה" שהוא ביטוח לנזקי גוף בלבד (לנוסעי הרכב המושכר כמו גם לנוסעי רכב צד ג'). במילים אחרות,

¹ ומהי חבות טעונה ביטוח לפי חוק זה?; ראה סעיף 1 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970, המפנה לסעיף 3 שם, לפני [ההדגשות לא במקור – א.ו.]:

"(א) פוליסה לפי דרישותיה של פקודה זו היא פוליסה שהוציא מבטוח שהיה מורשה בשעת הוצאתה והיא מבטחת את -
(1) בעל הרכב והנוהג בו - מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן-החוק), ומפני חבות אחרת שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על ידי השימוש ברכב מנועי או עקב השימוש בו; לענין זה, "נזק גוף" ו"שימוש ברכב מנועי" - כמשמעותם בחוק.

(2) בעל הרכב הנוהג בו וכל אדם הנוהג בו בהתר ממנו - מפני נזק גוף שנגרם להם בתאונות דרכים כמשמעותם בחוק."
במילים אחרות, על הרכב להיות מבוטח גם כלפי צד ג', ביחס לחבות הכפולה של "בעל הרכב" ושל "הנוהג בו".

ביטוח לרכב (לרכוש המשכירה), הוא בדיני ביטוח סוג ביטוח הידוע כ"ביטוח מקיף" אם הוא לרכב המושכר בלבד. אם מתווסף לו ביטוח המורחב גם לרכב צד ג' אם ייפגע - אזי ביטוח מורחב זה הוא "ביטוח צד ג'". כלומר, לכאורה עולה מהנוהל, כי אם השוכר לא רוכש ביטוח מקיף, וביטוח צד ג', אין לרכב המושכר ביטוחים נוספים אלו. וממי אמור השוכר לרכוש ביטוחים אלו – מחברת ההשכרה עצמה. עם זאת, ברור לחלוטין כי אמורה להיות בידי השוכר ברירה חופשית, לבחור לא לבטח ביטוחים נוספים כאלו, במפורש. הרגולטור כן הורה לאפשר לשוכר הרכב "ליטול על עצמו את הסיכונים הכספיים הכרוכים בנוק שייגרם לרכב בתאונה".

22. בהמשך אותו נוהל, הוא עוסק רק בהטלת חבות ב"השתתפות עצמית" – אם וכאשר "שוכר הרכב רכש את כל הביטוחים שהוצעו לו בכתב במעמד חתימת חוזה השכירות. ולא ויתר עליהם מפורש ובכתב" [הדגשות הן כן במקור – א.ו.]. כמו כן, נדרש שם לציין בחוזה ההשכרה את גובה השתתפות השוכר במקרה ארוע נזיקי. התובע טוען, כי נוסח חוזה השכירות / השכרה של הנתבעת אינו תואם הוראת נוהל זו, ולוא מפני שאינו כולל כלל ברירת-מחזל כנדרש שם, ואין בו שום סעיף בנוסח "אני מסכים / לא מסכים לרכוש ביטוח מסוג זה או אחר ומוותר בזאת על רכישת ביטוח למקרה נזק לרכב המושכר או לרכוש של צד ג'". גם לשיטתה, המטילה חיוב בביטוח ללא ברירה לשוכר הרכב, לא פירוט חוזה ההשכרה כי מדובר בהשתתפות עצמית ומה שיעוריה.

23. כפי שצויין כבר לעיל, בהסכם שניסחה הנתבעת והתובע נאלץ לחתום עליו, הסדר הביטוח הוא בנוסח אחר. בנוסף, הנתבעת התנתה את מסירת הרכב בפועל לידי התובע - בחתימת הסכמתו לרכישת ביטוח צד ג'. אינו ברירה יש לתייר שהגיע אחרי טיסה ארוכה מארה"ב, עם אישור הזמנה בכיסו, כבר חודשיים מראש. נופך חומרה להתניה זו יש כאן כיוון שלתובע כיסוי גורף על כל הביטוחים, חובה או לא, דרך חברת האשראי שלו.

24. כבר כאן יאמר, כי הנחת-היסוד בנוהל הרגולטור משנת 2009 שגויה ואף מטעה כפי שיפורט להלן: כאילו מדעיקרא נדרש שוכר רכב להשכרה "לרכוש" ביטוח נוסף, בעוד בפועל מדובר בביטוח כפול (לתקופת ההשכרה) של ביטוח מקיף ו/או ביטוח צד ג', שממילא חובת המשכירה (הנתבעת כאן), לדאוג לקיומו בטרם ההשכרה, גם כשהשוכר אינו "רוכש ממנה" ביטוח נוסף כלל. לכן, סעיף ה"ויתור על ביטוח" היה אמור להיות הפוך: בהעדר חבות השוכר בביטוח לפי בדיני הביטוח המנועי, ומחשש לגביית-יתר ו/או לכפל-ביטוח", היה צריך להנחות חברות השכרה לכלול סעיף "הסכמה" לתוספת-ביטוח [וליתר דיוק לגביית השתתפות השוכר בביטוח הקיים כבר בידי המשכירה] - ולא סעיף "ויתור" על רכישת ביטוח נוסף. במיוחד, כאשר מדובר בביטוח מקיף ו/או ביטוח צד ג', אשר כפי שיפורט להלן - הרכב המושכר כן חייב ממילא להיות מבוטח בו על-חשבון הנתבעת.

25. לאחר שהתובע העביר למשרד התחבורה שוב את חלק ההסכם שהיה בידי, וציין כי כלל לא נמסרה לו פוליסת ביטוח – התקבלה תשובה נוספת של הרגולטור שם ביום 17.10.2010 ומצ"ב העתקה כנספח ז'. גם הפעם, לא סיפק הרגולטור כל מידע או מסמכים כמבוקש ממנו, אלא התנדב לחוות דעתו על פניית התובע כהאי לישנא: "מבדיקת החומר שעברת אל משרדנו לא עולה כי חב' הרץ הפרה את נוהלי הרשות". שוב, עם כל הכבוד, לא זה מה שהתבקש ע"י התובע, ואין כאן כל נימוק מדוע הנתבעת לא הפרה את החוק (להבדיל מנוהל), אם לאו. שוב, הנוהל מניח הנחת-יסוד מוטעית, בנוסף למחזל של אי-פיקוח מראש על "נוסח הסכם ההשכרה" האחיד עליו מחתימה הנתבעת את שוכרי רכביה, כאילו יש בסיס חוקי לגביית כפל-ביטוח מהשוכרים, בחפיפה לביטוחי-החובה שכבר שולמו ע"י הנתבעת לחברת הביטוח שלה. בנוסף, כפי שיפורט להלן, מדובר בהטעיה ממש, כיוון שתשובה זו מתעלמת מנוהל קודם של אותו רגולטור משנת 1989, שהוסתר מעיני התובע בעקביות.

26. כיוון שסמוך לאחר מכן הודיע הרגולטור הנוגע לביטוח כי חברות השכרה אינן "מבטח", כפי שיתואר להלן, המשך התחקיר מטעם התובע להתקדם. בהמשך, התגלה כי קיימת הוראת הרגולטור להשכרת רכב ממש, עוד מיום 1.3.1989 - אשר קבעה כל חברות להשכרת רכב חייבות חובת ביטוח צד שלישי בגין נזקי רכוש בגין פגיעות של כלי רכב מושכרים, החל מיום 1.5.89. אותה הוראה נולדה בשל ריבוי תלונות בגין תאונות של רכבים מושכרים שנהגיהם לא אותרו.
27. עובדות אלו נקבעו כבר כמימצא שיפוטי בת"א (שלום ת"א) 12085/03 ניו קופל בע"מ נ' אוויס בע"מ, תק-של 2004(3), 10820 (2004), בפרק ה"דיון" שם. אותו מימצא נקבע בהסכמה בשורה ארוכה של פסקי-דין עוקבים, וגם בבר"ע (מחוזי ת"א) 3057/05 בסט קאר בע"מ נ' דגן², תק-מח 2006(4) 7485 (2006), סעיף 6.
28. הרגולטור דגן (המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה) לא הציג לתובע את הנוהל דלעיל, לא איזכר דבר קיומו, והוסיף ו"קבע" כי הנתבעת לא הפרה את נוהליו. כך, יצר מצג מטעה כלפי התובע, בלשון המעטה.
29. הרגולטור האחר, המפקח על הביטוח, השיב לבסוף כי אינו רלבנטי לעניין, כי חברות השכרה אינן "מבטח", ואין בתחום סמכותו. ומצ"ב העתק תשובתו כנספח י"א. כדבריו:

"החברות להשכרת רכב אינן מבטח כהגדרתו בחוק ולפיכך אינן נתונות תחת פיקוחו של המפקח על הביטוח. הגורם המפקח על חברות אלה הוא משרד התחבורה, והאת לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סיוור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), תשמ"ה-1985." [הדגשות לא במקור – א.ו.]

30. לפי נתוני משרד התיירות, נכנסו לישראל בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה (2004-2010) סך של 12,964,500 תיירים בדרך האויר. מצ"ב דו"חות רלבנטיים מאתר המשרד כנספח י"ב.
31. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), לסוף שנת 2009, היו בישראל 13,511 כלי רכב מסוג "פרטי" המורשים להשכרה ולתיוור (לוח 17, מצ"ב כנספח י"ג-1). הדעת נותנת כי קיימים עוד רכבים להשכרה שיטת ה"ליסינג" בהיקף גדול בהרבה, אך אין עניינה של תביעה זו בסוג זה של השכרה. הוסף לכך, כי היקף כלי הרכב מסוג "פרטי" עולה בישראל מדי שנה בהיקף של 4.27% בממוצע לפי נתוני השנים 2007-2009 (לוח 2, מצ"ב כנספח י"ג-2). לפיכך, סביר להניח כי בשנת 2010 מספר כלי הרכב להשכרה ולתיוור עמד על 14,087.
32. ביטוח צד ג' לשנה, לרכב בעל נפח מנוע זהה (1300 סמ"ק) המושכר לנוהג לטווח קצר משנה, עולה בשנת 2010 862 ₪ לשנה. כלומר, 2.36 ₪ ליום – שני ₪ ו-36 אגורות ליום. מצ"ב הצעת מחיר עובר להגשת התביעה עצמה, כנספח י"ד. לעומת זאת, הנתבעת גבתה מהתובע 9 \$ ליום = 3,285 \$ בשנה. זהו פער עצום להדהים. בשם "הכיסוי הביטוחי לסובת השוכר וצד ג'" – עשתה הנתבעת רווח מצויין, ללא שום תועלת ביטוחית לשוכר הרכב, או לצד ג' אפילו אם חו"ח נפגע מאותו רכב.

² כך קבעה שם כב' השופטת לבהר-שרון: "חברות השכרה חייבות, עפ"י דין לבטח רכב שמושכר על ידן. הפרת חובה זו מהווה הפרת חובה חקוקה המקימה חבות בנזיקין, שחלה מכוח סעיפים 19(7) ו-40א) לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סיוור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב) התשמ"ה - 1985 (להלן: "צו הפיקוח"), ומכוח הוראת המפקח על התעבורה מיום 1/3/89 שקבע במפורש כי חברת השכרה, להבדיל מבעלים של רכב לשימוש עצמי, מחויבת בביטוח צד שלישי גם לנזקי רכוש. זאת ועוד, סעיף 68 לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א - 1981 מטיל על חברת השכרה חבות ישירה כלפי צד שלישי, גם אם לא ביטוח עצמה, במקרה בו לא אותר הנהג. (ראה גם דברי כב' השופט גלדשטיין בת.א. 12085/03 ניו קופל בע"מ נ' שוי יעקב ואוויס דן רכב ותחבורה בע"מ (פורסם באתר האינטרנט נבו) וכן ת.ק. (בי"ש) 1072/04 לוי נ' בלוסקאי השכרת רכב בע"מ (פורסם באתר האינטרנט נבו))." [ההדגשה ע"י הח"מ – א.ו.]

33. זאת ועוד. סקירת פסקי-הדין בהליכי נזיקין בהם מעורבת הנתבעת, במאגרי המידע המקוונים, מעלה כי מתוך יותר ממאתיים הליכים לאורך שנים, שפורסמו למצער באתר "תקדין", רק מיעוטם הן תביעות נגד הנתבעת ו/או שוכרי רכבי שנהגו ברכב בעת תאונה. באופן תמוה, לא הזעיקה הנתבעת את חברת הביטוח שלה, אלא התייצבה להגן על עצמה בעצמה, לצד הנהג הפוגע (שוכר רכבה).

34. העובדה כי חברת הביטוח של הנתבעת אינה מתייצבת בחזית משמיעה אחת מהשתיים:

(א) קיים ביטוח צד ג' על רכבי הנתבעת, אך מחמת גובה הנזקים הנתבעים הקרוב לסכום ההשתתפות העצמית לרכב – מעדיפה הנתבעת להגן על עצמה בלי ליידע את חברת הביטוח שלה;

(ב) לחילופין, לא קיים כלל ביטוח צד ג' על רכבי הנתבעת, ואין לה את מי להזעיק במקרה של תביעה מצד ג'.

שתי האפשרויות מהוות הפרת חובה לפי הדין: הראשונה, לפי דיני הביטוח המחייבים מבוטח להודיע למבטח על כל ארוע מהסוג נשוא פוליסת הביטוח; השנייה, לפי דיני השכרת רכב, המחייבים חברת השכרה לדאוג מראש לקיומם של כל סוגי הביטוחים על רכביה, לרבות ביטוח צד ג', כאמור בהוראת הרגולטור משנת 1989, אשר הפסיקה חזרה וקבעה את קיומו ותקפותו.

35. ועוד, מבחינה כלכלית גרידא, עלות ביטוח צד ג' לכל צי הרכב של הנתבעת, גם בתעריף המינימלי האמור לעיל (862 ₪ לשנה), בהנחה שיש לה רק 1,400 רכבים פרטיים להשכרה, עומדת על 1,206,800 ₪ לשנה. אף אם ננקוט זהירות מופלגת ונניח כי 10% מכלי הרכב של הנתבעת גורמים נזק לרכבי צד ג' כל שנה, בממוצע של 3,000 ₪, מדובר בעלות רק של 420,000 ₪. לפיכך, מבחינה כלכלית, כדאי לחברת ההשכרה הנתבעת לא לערוך כל ביטוח צד ג' לרכביה, ולהרוויח כל שנה את ההפרש העומד על כמעט 800,000 ₪.

36. ברם, לאור הוראת הרגולטור, המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה, עוד משנת 1989 חייבות חברות ההשכרה כן לערוך ביטוחי צד ג' ודווקא לאור ריבוי מקרי התאונות בהם מעורבים שוכרי רכבים להשכרה. הוראה זו היא הבסיס לדחיית טענות חברות ההשכרה, בפסיקה שעיקריה הוזכרו לעיל, כאילו אינן חבות בנזקי צד ג' מקום בו שוכר הרכב שלהן שפגע בצד ג' לא אותר ע"י הנפגע או לא "רכש" ביטוח מאת החברה עצמה.

37. אם הרגולטור אינו אוכף את הוראתו-שלו מ-1989, ואף הסתיר דבר קיומה מהתובע כמתואר לעיל, הסתרה המחשידה את הרגולטור באי-רצון לחשוף את מחדלי האכיפה שלו-עצמו, חברות ההשכרה לרבות הנתבעת לכאורה מנצלות פירצה זו, וגובות סכומים עצומים משוכרי הרכבים שלהן, תחת הכותרת המטעה של "ביטוח צד ג'", כאילו לטובת שוכר הרכב ולטובת צד ג'. בפועל, צד ג' גובה רק פעם אחת את נזקו, וכפל ה"ביטוח" אינו מועיל לאיש מלבד לחברת ההשכרה עצמה.

38. חברות ההשכרה כבר נחשדו לא פעם בניצול פירצות באכיפה הרלבנטית אליהן. למשל, כאשר שיעור המע"מ לתיירים הופחת לאפס (0), דווחו חלק מהחברות למע"מ על עסקאות עם מע"מ בשיעור אפס כאילו השוכרים הם תיירים, בעוד בפועל חבות מע"מ היתה מלאה (לשוכרים ישראלים). מצ"ב פרסומי עתונות בנוגע לחבי שלמה סיקסט והנתבעת עצמה. במקרה אחר, חבי' דן ("אוויוס") נתבעה בגין ניפוח נזקי רכוש הנגרמים לרכביה, לעומת עלויות התיקון בפועל, כלפי הפוגעים ברכביה, בין אם אלו שוכרי הרכבים עצמם ובין צדדי ג'. התביעה שם ובקשה לאישורה כייצוגית הגיעה לשלב של בדיקת אישור הסדר פשרה שם, לעת הגשת תביעה זו (ת"א [ת"א] 2302/08 אפרתי נ' דן בע"מ, בפני כב' השופט בכר). עיין בהחלטה שם מיום 12.9.2010, במאגר "תקדין" [תק-מח 2010(3), 16385 (2010)]. הפרסומים מצ"ב כנספחי ט"ו.

39. אי לכך, לצורך הארת המשמעות הציבורית והכלכלית של תובענה זו, ולאור הפרטיות המוגברת בה נוקטת הנתבעת, אשר דו"ח רשם החברות שלה מעיד כי בעבר אכן היתה חברה ציבורית משנת 1993, ובחרה לחזור להיות פרטית בשנת 2005, ואמה וסבתה הן חברות פרטיות לאורך כל שנות קיומן – אומד התובע בשלב זה, בהירות רבה, את ההיקף הכלכלי של עסקאות כפל "ביטוח" כאלו בשתי שיטות:

(א) בישראל היו בסוף שנת 2010 כלי רכב "פרטיים" להשכרה ותיור בהיקף של 14,000 כלים. בהינתן אפשרות סבירה כי לפחות 10% מכלי רכב אלו הם צי רכב של הנתבעת, אזי היא השכירה לפחות 1,400 כלי רכב לאורך כל השנה. הנתבעת גבתה בדיעבד מהתובע \$63 עבור שבעה ימי השכרה, בגין "ביטוח צד ג'". כלומר מדובר בגביית \$ 9 ליום מכל רכב מושכר, לפי הנתונים הידועים בשלב זה. הכפל ב-1,400 רכבים, והכפל ב-365 ימים בשנה בתפוסה מלאה, וקבל \$ 4,599,000 בשנה. הכפל בשבע שנים אחרונות, וקבל \$ 32,193,000. הכפל בשער חליפין ממוצע של 3.7 ₪ וקבל 119,114,100 ₪. אומדן זה הוא בערכים נומינליים כמובן, כעת;

(ב) לחילופין, גם אם יוכח מטעם הנתבעת כי "זכותה" לגבות משוכר הרכב מעין-השתתפות בעלויות ביטוח צד ג' בהנחה כי היא עצמה כבר נושאת בו כלפי חברת הביטוח שלה, טוען התובע כי גביית \$9 ליום כ"ביטוח צד ג'" מהתובע וכל שוכר רכב דומה – מופרזת ביותר. הרי לפי שגי"ח של 3.7 ₪/\$, בהכפלת 365 ימים בשנה, מדובר בגבייה של לפחות 12,150 ₪ בגין רכב בודד כאלו-עבור-ביטוח. כאמור לעיל, לפי נספח י"ד לעיל, ביטוח צד ג' ברכב דומה עולה 862 ₪ לשנה. לכן, מדובר בגבייה-מעל-העלות (הפרש/דלתא) של לפחות 11,300 ₪ לרכב מושכר במשך שנה. בהנחה שהנתבעת מחזיקה צי רכב של לפחות 1,400 כלים, מדובר בגבייה של 15,803,200 ₪ בשנת 2010. הכפל בשבע שנים לאחור וקבל גביית רווח-מעל-העלות בסך 110,622,400 ₪, לפחות. שוב, הנתבעת אינה "מבטח" כפי שציין המפקח על הביטוח, בתשובתו לעיל. השוכר לא מקבל כל "ביטוח" נוסף כנגד הדלתא שנגבתה ממנו, וגם צד ג' לא יקבל פיצוי מוגדל בזכות גביית-יתר זו. אי לכך, מדובר בעשיית עושר ללא כל תמורה שכנגד לשוכר או לצד ג'.

אף אם טועה התובע באמדנים החילופיים לעל, וצי הרכב של הנתבעת הוא בהיקף אחר (קטן או גדול יותר), אמדנים אלו אמורים להאיר עיניים ביחס להיקף התופעה בפן הכלכלי. ומדובר בחברה אחת בלבד בענף זה.

40. התובע טוען, כי ראוי להדגיש גם את הפן ציבורי: רבים משוכרי הרכבים בישראל הם תיירים, כמו התובע עצמו. תיירים הם במידה רבה "קהל שבוי" בידי כל ספק מקומי, לרבות חברת השכרת הרכב:

(א) רוב התיירים, סביר להניח, בוודאי שמעו על תרבות הנהיגה הישראלית הידועה לשמצה. כאשר חברת השכרת הרכב המקומית מציעה להם "ברירת ביטוח צד ג'", למרות שהרכב המושכר ממילא מבוטח – השוכר הזר יעדיף ללכת "על בטוח" ולבחור בתשלום נוסף זה, בסברו בטעות כי כך לא ייחשף לנזק אפשרי. זאת, בלי דעת כי אין סכנה לחשיפתו לנזק לצד ג', כי הרכב חייב להיות כבר מבוטח בהתאם ע"י המשכירה;

(ב) תיירים השוכרים רכב בישראל, סביר להניח, כי רובם אינם עוצרים לבדוק התאמת החיוב הסופי שחוייבו בו בעת השבת הרכב, לפרטי ההזמנה מראש לה הסכימו או להסכם ההשכרה עליו חתמו, אשר אותיותיו הקטנות בוודאי אינן מפתות להתעמק בו בעת חופשה בישראל;

(ג) תייר הוא זר ארצי במקום הזר לו. ייזום עימות עם ספק מקומי, מקום בו תייר מוצא ליקוי בשירות או במחיר שנגבה ממנו, הוא מצב אשר תייר יירתע ממנו באופן טבעי. הרי השקעת משאבי הזמן ואולי הממון

הנדרשים לניהול עימות כזה, במקום בו השפה והתרבות זרים לתייר, היא גבוהה באופן טבעי - לעומת הנזק הנגרם לתייר באופן אישי. השקעה כזאת כבדה במיוחד לתייר – ולוא ובשל ארעיות שהייתו בארץ.

(ד) ניצול מצב החולשה הטבעית של התיירים, כמתואר לעיל, על-ידי ספקים מקומיים בכלל, וחברת השכרה כמו הנתבעת בפרט, אופייני ליחסי ספק עם "קהל שבוי".

41. **התובע טוען, כי פניה היפות של ישראל מתכערות כאשר היא מאפשרת גביית-שווא כזאת מתיירים. מערכת המשפט, כחלק מהמדינה, נקראת ע"י התובע, כיהודי אוהב ישראל, לתקן את המעוות, ולהסיר כתם זה.**

42. אילולי גבתה הנתבעת תוך עשיית דין לעצמה סך זה של \$63 מהתובע, בדיעבד וללא הסכמתו, לא היתה נחשפת שיטתה, שגרמה לה לפחות לכאורה גריפת רווח עצום בשבע השנים האחרונות, ללא כל בסיס בדין.

הטענות המשפטיות

א. דיני השכרת רכב מול דיני החוזים

43. התובע טוען, כי דיני השכרת רכב מבוססים על דיני הפיקוח על מחירים, שהם דינים הבאים להגן על צרכנים בענפי-שוק שונים ומגוונים. **צו הפיקוח** דלעיל הוא חקיקת-משנה הנסמכת על דיני הפיקוח. מחוקק המשנה הסמיך רגולטור מתאים, המפקח על התעבורה וליתר דיוק המפקח על השכרת רכב במשרד התחבורה, לפקח ולהסדיר את פעילות חברות ההשכרה. המפקח הנפיק לפחות שתי **הוראות נוהל**, לצורך ביצוע צו הפיקוח. הוראה אחת בשנת 1989, העומדת בתוקפה עד היום ומאושררת בפסיקה עד היום. הוראה זו בחר המפקח לא להציג בפני התובע, אך למזלו של התובע בימינו ניתן לאתר פסיקה רלבנטית בדרכים עצמאיות. הוראה שניה בשנת 2009, אותה כן בחר להציג בפני התובע, וצורפה כאן. המפקח לא הציג בפני התובע, למרות בקשותיו החוזרות, נתונים על ביצוע אכיפת הוראות הנוהל שלו עצמו, או את רשיון הנתבעת לעסוק בהשכרת רכב.

44. מנגד, התובע טוען כי הנתבעת מחתימה את השוכרים, וגם את התובע החתימה, על הסכם שכירות בניסוחה **החד-צדדי והאחיד**. התובע **נכפה** לחתום על הסכם זה, שהוצג לו **לראשונה** בעומדו בדלפק משיכת הרכבים בסניף הנתבעת בירושלים. הוא לא הוצג לו במשך חדשיים הימים שחלפו מאז הזמין מראש את הרכב. המצג שהוצג בפניו היה **מטעה**, הן לגבי הדין החל בישראל, והן לגבי "חובתו" להסכים לרכישת ביטוח צד ג' מאת הנתבעת - וכי אילולי כן לא יקבל את הרכב שהזמין מראש.

45. התובע טוען, כי לכאורה "המוציא מחברו עליו הראיה". לכאורה, התובע מבקש להוציא בחזרה מהנתבעת \$63 שגבתה ממנו כ"ביטוח צד ג'". בפועל, **ההסכם סותר את דיני השכרת הרכב הנגזרים מדיני הפיקוח על המחירים בישראל**, על הנטל להיפך כך שהנתבעת תרים את נטל הראיה לביסוס הוצאת \$63 מכיס התובע.

46. התובע טוען, כי הנתבעת **אכן לא מציינת בהסכם השכירות על בסיס איזו חובה בדין הישראלי** היא מבקשת **לכפות על שוכר רכב ל"השתתף" בביטוח - שהיא עצמה רוכשת לרכב מראש, כחובתה במסגרת רשיון הרגולטור לניהולה** כחברת השכרת רכב, בכלל, ולפי הוראתו משנת 1989 בפרט **המחייבת ביטוח צד הרכב לא רק בביטוח חובה (נזקי גוף כולל צד ג'), אלא גם ביטוח מקיף (רכב המשכירה) וביטוח צד ג' (רכב צד ג')**.

47. התובע טוען, כי בצד מה שאין בהסכם, שניסחה הנתבעת לעצמה ובעצמה, **יש בהסכם במפורש מצג מטעה כאילו לשוכר הזכות לבחור באופן חופשי לכאורה**, בין חשיפה לתביעת שיפוי מהנתבעת במקרה של נזק לצד ג'

בתקופת ההשכרה, לבין תשלום נוסף לידיה בגין "ביטוח צד ג'" – בסכום נוסף על דמי ההשכרה, בסך \$ 9 ליום. פוליסת הביטוח הנרכשת-לכאורה אינה מצורפת להסכם ההשכרה.

48. התובע טוען, כי מצג זה של ה"ברירה" המוצגת בפני השוכר, העומד בדלפק החברה וממתין לרכב, מטעה כיוון שכל הביטוחים כבר קיימים, ולכן "תוספת ביטוח" שתיגבה מאת השוכר לא תגדיל את היקף הביטוחי כלל, וצד ג' לא יהנה מ"תוספת" זו כלל. בנוסף, כפי שפורט לעיל, הסכום הנגבה מאת השוכר בפועל תחת מצג זה ע"י ניצול כרטיס האשראי שלו, גבוה מאוד לעומת העלות האמיתית לנתבעת של "ביטוח צד ג'" בגין הרכב. בנוסף, ניסוח זה גם סותר את נוהל הרגולטור משנת 2009 שכן הציג בפני התובע – ולפיו חייב ההסכם בין הנתבעת לבין השוכר-התובע לאפשר לו לוותר בכתב ובמפורש על "רכישת" כיסוי ביטוחי כלשהו. בנוסף, אפילו רוכש השוכר "ביטוח", חייב היה ההסכם לפרט במפורש את סכומי ההשתתפות העצמית שיחולו עליו, כמפורט בטבלה בנוהל עצמו, כתקרות לגבייה.

49. אי לכך, טוען התובע, סטייתו המהותית של נוסח הסכם ההשכרה לחוק בישראל, מחובת המשכירה-הנתבעת לבטח את הרכב מראש בכל הביטוחים כולל צד ג', ומול חובתה לאפשר באמת בחירה חופשית של השוכר-התובע לקחת על עצמו את הסיכונים הכספיים במקרה של תאונה, היא שגרמה את כפיית התובע לחתום על "YES" בסעיף ה"ביטוח צד ג'" בעומדו בדלפק בסניף הנתבעת בירושלים. התנהלות זו היא הפרת החוק כשלעצמה.

50. התובע טוען, כי דיני השכרת הרכב הם בעלי אופי מגן, והם קוגנטיים. התערבות המחוקק לא הייתה נדרשת אילולי התעורר אינטרס ציבורי בהגנה על שוכרי רכבים, שהם ציבור בלתי-מאורגן (במיוחד תיירים), בלתי-מיוצג, אקראי ומגוון, והשוף במיוחד לכוח התאגידי העודף של חברות ההשכרה. אם לא תאמר כך, ולא תראה בדיני השכרת הרכב דיני-מגן, והם יוכפפו לתניות חוזיות שמנסחות החברות בעלות הכח עודף בשוק דגן, ירוקנו דינים אלו מתוכן והמחוקקים ימצאו עצמם ככלי ריק.

51. על כך, טוען התובע, כיוון שהסכם ההשכרה סותר את דיני השכרת הרכב, כולל צו הפיקוח, והוראות הנוהל של הרגולטור משנת 1989 ומשנת 2009, נסוגות הוראות ההסכם. הדינים כאן הם קוגנטיים ולא דיספוזיטיביים. הענקה של כח חוזי בידי הספקים המוסדרים (חברות ההשכרה) לעקוף באמצעות חוזי ההשכרה את הוראות הדינים, פירושה עשיית פלסתר את המערכת החקיקתית המגנה לעיל. אי לכך, טוען התובע, אין בידי הנתבעת הגנה מפני טענותיו, אם תבקש להתבסס על ההסכם בין הצדדים, כי היחסים ביניהם חוסים תחת דיני השכרת רכב, שהם ענף של דיני הפיקוח על המחירים.

ב. דיני חוזים אחרים

52. חוק החוזים האחרים, התשמ"ג-1982 קובע בסעיף 4 חזקות מתי תנאים בחוזה אחיד הם מקפחים. התובע טוען, כי הסכם ההשכרה כאן עונה על הגדרת "חוזה אחיד" בסעיף 1 שם. שני סוגי סעיפים מקפחים רלבנטיים כאן: ס"ק (1)4 "תנאי הפטור את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החוזה אילולא אותו תנאי". וגם ס"ק (5)4 "תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר".

53. התובע טוען, חיוב שוכר רכב ב"אחריות" לנוזקי צד ג' כתוצאה מהשימוש ברכב המושכר, למרות שהרכב אמור כבר להיות מבוטח ע"י המשכירה בביטוח צד ג' – פירושו לפטור את הספק-המשכירה, היא הנתבעת כאן,

מהאחריות המוטלת עליה מכח הדין, האמור להשתקף בהסכם ההשכרה. תנאי כזה מתיישב עם חזקת הקיפוח לפי סעיף 4(1) לחוק דין.

54. התובע טוען, כי הגבלת החופש של שוכר רכב לא להיזקק לביטוח כלשהו, גם ביחס לצד ג', ולא להתקשר עם המשכירה או עם המבטח הנעלם שלה (שפרטיו אינם נמסרים בהסכם), וזאת גם בסתירה לנוהל הרגולטור משנת 2009 המחייב סעיף מפורש של בחירה נטילת סיכוני תאונה על גב השוכר, כל אלו מתיישבים עם חזקת הקיפוח גם לפי סעיף 4(5) לחוק דין.

55. התובע טוען, כי אף הסייגים לתחולת החוק דין, בסעיף 23 ב, אינם חלים. כך, התנאי בהסכם ההשכרה דין עוסק ב"ביטוח", ולא ב"דמי השכירות" אשר רק הם "התמורה הכספית" בגין עסקת השכרת הרכב בין התובע לבין הנתבעת. על כן, הסייג בסעיף 23(א)(1) לא חל. בנוסף, כמפורט לעיל, התנאים הנוגעים ל"ביטוח" בהסכם ההשכרה סותרים את החיקוקים החלים כאן, הם דיני השכרת רכב ודיני הפיקוח על המחירים. על כן, גם הסייג בסעיף 23(א)(2) לא חל. שני הסייגים הנוספים שם אינם רלבנטיים כאן.

56. אמנם בית-המשפט כאן אינו בית-המשפט לחוזים אחידים, אך התובע טוען כי ראוי לשוות הוראות אלו לנגד עיניו בעת שקילת טענות התובע, והדבר גם בגדר בסמכותו לפי סעיף 19 לחוק דין. גם עמדת היועץ המשפטי לממשלה הופכת רלבנטית כאן לאור סעיף 20 לחוק דין. ראוי לקבוע, טוען התובע, כי **הקונסטרוקציה החוזית שבנתה הנתבעת בהסכם ההשכרה בכל הנוגע ל"ביטוח" בנוסף לדמי-השכירות – אינה רק סטייה והפרה של דיני השכרת הרכב, אלא לחילופין אלו גם תנאים מקפחים שאינם ראויים לאכיפה כלל ודינם ביטול**, וגם בפרט לאור שיקולי צדק לפי סעיף 3(4) לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חובה), **התשל"א-1970**.

ג. דיני חוזי ביטוח

57. אכן, הנתבעת אינה "מבטח" כפי שקובע המפקח על הביטוח, בתשובתו לתובע המצורפת כאן. עם זאת, לאור חובת הנתבעת לרכוש מראש ביטוח לסוגיו עבור צי הרכב שלה, ראוי להביט על היחסים בינה לבין המבטח (העלום) אשר התובע מניח כי הוא קיים.

58. **חוק חובה הביטוח, התשמ"א-1981**, מקדיש את סימן ב' לפרק ד' הדין בביטוח נזקים ל"ביטוח אחריות". סעיף 65 קובע את "מהות הביטוח" כך:

"בביטוח אחריות חייב המבטח לשפות בשל חבות כספית שהמבוטח עשוי להיות חייב בה לצד שלישי; מקרה הביטוח חל ביום שבו נולדה עילת החבות האמורה."

ובסעיף 68 נקבע "מעמד הצד השלישי", הוא אותו צד ג' בגינו נולדה תביעה זו:

"בביטוח אחריות רשאי המבטח - ולפי דרישת הצד השלישי חייב הוא - לשלם לצד השלישי את תגמולי הביטוח שהמבטח חייב למבוטח, ובלבד שהדיע על כך בכתב למבוטח 30 ימים מראש והמבוטח לא התנגד תוך תקופה זו; אולם טענה שהמבטח יכול לטעון כלפי המבוטח תעמוד לו גם כלפי הצד השלישי."

59. לפיכך, טוען התובע, כל אימת שנפגע רכב צד ג' מרכב מושכר של הנתבעת, המבטח של הנתבעת חב בשיפוי כלפי צד ג', ועליו לשלם לו את תגמולי הביטוח, ולא לנתבעת. שמע מיניה, צד ג' כבר אמור להיות מבוטח בזמן מסירת הרכב לשוכר מידי הנתבעת. מה תועיל לצד ג' "תוספת ביטוח צד ג'" שתיגבה המשכירה-הנתבעת מאת השוכר, לא תועיל ולא תוסיף דבר.

60. החוק דגן מתייחס גם ל"ביטוח כפלי", בסימן א' שם הדן ב"ביטוח נכסים". לשון סעיף 59 שם לא צפתה מצב של "תוספת" ביטוח כאשר המבוטח (שאינו "מבטח" בעצמו) - "מוכר" למשתמש בנכס המבוטח "תוספת ביטוח", בעוד הנכס כבר מבוטח כנגד אותו סיכון בדיוק מול כפי המקרה כאן. סעיף 59 דן במצב בו מבוטח אחד רוכש ביטוחים אצל שני מבטחים שונים. גם אז, קובע החוק בס"ק (ב) כי:

"(ב) בוטח נכס ביטוח כפל ועלה סך-כל סכומי הביטוח באופן בלתי סביר על שווי הנכס, רשאים המבוטח וכל אחד מהמבטחים, בכל עת בתקופת הביטוח, לדרוש הפחתת סכומי הביטוח עד לשווי הנכס בשעת הדרישה; נדרשה הפחתה זו יפחתו סכומי הביטוח לפי היחס שביניהם, ובמקביל יפחתו גם דמי הביטוח מיום הדרישה."

61. טוען התובע, כי גביית סכום של \$9 ליום, רק עבור "ביטוח צד ג'", כאשר בו-זמנית הנתבעת לכאורה משלמת למבטח שלה פרמית ביטוח לאותה מטרה בסכום כלשהו (שאינו גלוי לציבור), נראית על פניה לא סבירה, במיוחד ברכבים קטנים כמו פיאט פונטו ששכר התובע מהנתבעת. על כן, גם אם הייתה הנתבעת בגדר "מבטח" (ואיננה כזאת), הרי ה"פרמיה" שנאלץ לשלם לה, יחד עם הפרמיה ששילמה בעצמה למבטח שלה, בוודאי גרמו לעליית סכום הביטוח הכולל המשותף באופן בלתי סביר על שווי הרכב הספציפי. לטענת התובע, מדובר בשיטת ניהול קבועה של הנתבעת, ואזי כך הדבר ביחס לכל צי הרכב של הנתבעת.

62. לפיכך, טוען התובע כי היה זכאי, אילו היה באמת "מבטח" כדן על-ידי הנתבעת, לדרוש הפחתת סכום ה"ביטוח" עד לשווי הרכב האמיתי. בשלב זה, בהעדר הסיפה של פוליסת הביטוח של הנתבעת מול המבטח שלה, ושל "פוליסת הביטוח" של הרכב בגין ההשכרה דן וחילוב התובע ב"דמי ביטוח צד ג'" ע"י הנתבעת, נבצר מהתובע לבצע אפילו אמדן ראשוני רלבנטי.

63. בנוסף, טוען התובע, כי סעיף 62 לחוק דגן, העוסק ב"תחלוף", קובע כי גם מקום בו למבטח זכות פיצוי או שיפוי כלפיו, כנוהג ברכב המושכר והמבוטח מראש על-ידי הנתבעת, אזי חשיפתו לתביעה כזאת היא מידי המבטח של הנתבעת, ולא מידי הנתבעת עצמה. ראה ס"ק (א) שם. במילים אחרות, "רכישת ביטוח צד ג'" מאת הנתבעת, אינה מבטיחה לתובע ודומיו כי הגוף המבטח של הנתבעת, שהוא אישיות משפטית נפרדת, לא יפנה אליו בתביעת שיפוי במקרה שיארע "מקרה הביטוח". את התשלום מבצע התובע ודומיו לנתבעת, לא למבטח של הנתבעת. את השבונית המס הכוללת תשלום זה קיבל התובע מהנתבעת, לא מהמבטח שלה.

64. אי לכך, טוען התובע, צא וראה כי גם לפי דיני חוזה הביטוח, "מכירת ביטוח צד ג'" ("ביטוח" כלשהו) לשוכר רכב, אינה מגינה על שוכר הרכב מתביעת תחלוף של המבטח של המשכירה, אינה מוסיפה לצד ג' תועלת כלשהו כיוון שהוא כבר מבוטח ע"י המבטח של המשכירה, ומהווה עשיית עושר ולא במשפט מצד הנתבעת, כפי שעוד יפורט להלן, תוך מצג שווא עקבי ומאורגן הי טב מצד הנתבעת.

ד. בדיני הניזקין

65. בדין הישראלי אין שוכר רכב חייב לרכוש ביטוח בנוסף על הביטוח שכבר קיים לגבי הרכב המושכר לו. חובה על החברה המשכירה, כגון הנתבעת, כתנאי לניהול עסקיה מצד הרגולטור, לבטח כל הזמן את רכביה, בכל סוגי הביטוחים, לרבות ביטוח צד ג'. הרגולטור לא הציג בפני התובע נוסח הסכם שאישר לנתבעת או לחברת השכרה כלשהי, לפיו היא זכאית להטיל על שוכר רכב "ביטוחים" כלשהם. הרגולטור טען במפורש כי אינו "מתערב" ביחסים החוזיים בין משכירה לבין שוכר רכב ממנה. לכן, בהעדר חובה בדין המוטלת על השוכר – מעבר לחובת המשכירה – לרכוש ביטוח כלשהו וביטוח צד ג' בפרט, מבצעת הנתבעת עוולת גזל כלפי התובע ודומיו.

66. במילים אחרות, טוען התובע, הרכב המושכר מבוטח כבר ממילא ע"י הנתבעת. אין תועלת כלכלית לחברת הביטוח של הנתבעת, ואז לצד ג' אם הוא אכן נפגע, מגביית דמי "ביטוח" נוספים מהשוכר. דהיינו, מדובר רק בתוספת הכנסה ישירה לקופת הנתבעת עצמה, ולא לקופת חברת הביטוח שלה.
67. זאת ועוד. כמפורט כבר לעיל, כאשר יתרחש חו"ח ארוע נזיקי בתקופת ההשכרה ורכב צד ג' יינזק, אמורה חברת הביטוח של הנתבעת לכסות נזק כזה. הרי מדובר בביטוח שהוא חובה על פי הדין, וכל בעל רכב להשכרה בישראל חב בו. במיוחד, ודווקא לאור ארעיות השימוש ברכב מושכר, והחילופין המהירים של הנהגים השוכרים לטווחים קצרים. חובה על הנתבעת ודומותיה לוודא אי-חשיפתן לתביעות צד ג' באמצעות רכישת ביטוח ביטוחי נאות ללא קשר ל"הטלתו" שלא כדין על השוכרים. כלומר, גביית "דמי ביטוח צד ג'" בכל סכום שהוא מושכרי הרכבים מיותרת גם מבחינת צד ג', שאמור להיות מפוצה ע"י הכיסוי הביטוחי המתמשך של הנתבעת עצמה, ללא קשר לנהג-שוכר מתחלף זה או אחר.
68. לחילופין, טוען התובע, כי אם יתברר חלילה כי הנתבעת נמנעה מיצירת כיסוי ביטוחי על צי הרכב שלה בכלל, ועל הרכב שהשכירה לו בפרט, בביטוח צד ג', מדובר ברשלנות רבתי שהתרופה לה אינה גבייה מהשוכרים, ועוד בדיעבד וללא הסכמתם, של "דמי ביטוח צד ג'" שאין ידוע מי מקבל אותם, ומיהי חברת הביטוח המבטחת. על המתורשל לשאת בנזקי התרשלנותו, ולא להטילם או להחצינם על זולתו, ללא עילה חוקית.
69. לאור האמור לעיל, טוען התובע כי סעיף 52 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] מקנה לתובע עילת תביעה בגין גזל כספו, תוך ניצול פרטי כרטיס האשראי שלו שנדרש להפקיד מראש בידי הנתבעת:
- "גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת."
70. התובע טוען, כי הנתבעת "העבירה" דרך חברת האשראי שלו שלא כדין לשימוש הנתבעת את כספו, בלי כל תמורה כנגד "העברה" זו, ועל כן עושה רווח לעצמה תוך גזילתו. כיוון שמדובר בשיטת ניהול עקבית של הנתבעת, כפי המשתקף גם בנוסח האחיד של חוזה ההשכרה שלה, מדובר בגזילת רבים מאוד.
71. מעבר לכך, טוען התובע, סעיף 63 לפקודת הנזיקין קובע גם עוולת הפרת חובה חקוקה. החובות החקוקות כאן נסקרו בהרחבה לעיל: דיני פיקוח על המחירים ובצו הפיקוח לפיהם, דיני חוזים אחידים, דיני חוזה הביטוח. על כן, אין מנוס מלפני התובע אלא לטעון גם כי הנתבעת עוולה כלפיו ע"י הפרת חובות חקוקות אלו, כאשר הטילה עליו בכפיה חיוב כספי נוסף, מיותר, ללא תמורה – אשר חל עליה בלבד.
72. התובע טוען, כי מתוסף נופך של חומרה לעוולות אלו של הנתבעת, לאור טענתה כלפי התובע, כאשר הביע מחאתו האישית לאחר השבת הרכב וחובו שלא כדין – כי מדובר בגביה "לפי החוק". עם כל הכבוד, שימוש הנתבעת בשם החוק לשוא, כדי להצדיק דווקא את הפרת החוקים לעיל מצידה תוך פגיעה בזולת, מזכיר מצב של כמעט "נבל ברשות החוק". ראוי להצר בנוסף, על כי הרגולטור בענף השכרות הרכב – עשה מלאכתו קלה, קלה מדי. אך זוהי שעתו של בית-המשפט ושל הדיין להתערב, ולהעביר בקורתו השיפוטית על המתרחש.

ה. דיני הגנת הצרכן

73. לאחר כל אלה, נקל לטעון כי בנסיבות דנן חל גם חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, כאשר בהגדרת "מכר" בסעיף 1 שם נכללת גם "השכרה". הנתבעת היא אכן "עוסק" כהגדרתו שם – "מי שמוכר נכס", דהינו גם מי שמשכיר נכס, וכאן מדובר ברכב המושכר. והסכם השכירות כאן מגלם "עסקה" כהגדרתה שם – "מכירת נכס" לרבות השכרת הנכס, הוא הרכב המושכר ע"י הנתבעת לתובע. לבסוף, התובע הוא ה"צרכן" כהגדרתו שם – "מי שקונה נכס או מקבל שירות מעוסק במהלך עיסוקו לשימוש אישי, ביתי או משפחתי". הנסיבות כאן תואמות לגמרי להגדרה זו: התובע שכר רכב מהנתבעת, העוסקת בהשכרת רכב, לשימוש אישי ומשפחתי.

74. סעיף 2 לחוק דנן אוסר על עוסק להטעות צרכן. בס"ק (א)(1) נקבע כי האיסור חל לגבי "הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות". התובע טוען, כי מצגי הנתבעת כלפיו, כאילו הוא חייב לרכוש ממנה "ביטוח", בעוד בפועל כבר קיים ביטוח חופף על הרכב, ולוא מפני שהיא עצמה חייבת לבטח אותו זה מכבר מכח הרגולציה החלה עליה, פירושה הטעיה: אין ל"ביטוח" כזה טיב כלשהו, אין לו מהות כלשהי, ומשקלו של "ביטוח" זה הוא אפס. הוסף לכך את הודעת המפקח על הביטוח דלעיל, כי הנתבעת ודומותיה אינן בגדר "מבטח", וקבל הטעיה גורפת בדבר "טיב, מהות, הכמות, והסוג" – של שירות ה"ביטוח" ש"מכרה" הנתבעת בכפיה לתובע.

75. בס"ק (א)(4) נקבע כי איסור ההטעיה הוא גם לגבי "השימוש שניתן לעשות בנכס או בשירות, התועלת שניתן להפיק מהם והסיכונים הכרוכים בהם". התובע טוען, כפי שפירט כבר בהרחבה למעלה מכאן, כי באישור הזמנת הרכב, חודשיים מראש, נקבע כי דמי השכירות יעמדו על \$ 166 לשבוע שכירות הרכב. הוצג עוד כי ביטוח של \$ 9 ליום הוא אופציונלי. אכן, גם הוזהר התובע כי ביטוח צד ג' הוא "חובה", אך התובע טען והוכיח לעיל כי מצג זה היה מצג מטעה כבר בשלב מוקדם זה. הרי הרכב חייב היה כבר להיות מבוטח ע"י הנתבעת גם בביטוח צד ג'. לא קיים כל סיכון לצרכן, שוכר הרכב, מפני חבות כלפי צד ג', כיוון שכבר קיים ביטוח צד ג', המוטל על הנתבעת, העוסקת, מכח צו הפיקוח ולפי נוהלי הרגולטור.

76. בס"ק (א)(7) נקבע כי איסור ההטעיה הוא גם ביחס ל"השם או הכינוי המסחרי של הנכס או השירות". התובע טוען, כפי שפירט כבר למעלה מכאן, כי כינוי התשלום הנוסף שנגבה ממנו בשם "ביטוח צד ג'" מטעה ומוליד שולל. הנתבעת אינה "מבטחת" ואין לה רשיון מהמפקח על הביטוח לעסוק בביטוח. התשלום של \$ 9 ליום אינו "פרמית ביטוח", ולשוכר אין מוצגת "פוליסת ביטוח". בנוסף, הרכב חייב כבר להיות מבוטח ע"י הנתבעת בביטוח צד ג' על חשבון הנתבעת, כפי שנסקר בהרחבה לעיל. מדובר ב"ביטוח" ללא שום ביטוח מאחוריו.

77. לבסוף בס"ק (א)(11) נקבע כי איסור ההטעיה הוא גם לגבי "התאמתו של הנכס או השירות לתקן, למיפרט או לדגם". התובע טוען, כפי שפירט למעלה מכאן, כי ה"שירות" של "ביטוח צד ג'", שלכאורה מוצג כתמורה לכספו של השוכר כנגד סך \$ 9 ליום, לא מתאים לשום תקן של "ביטוח", לפי דיני חוזה ביטוח, ולפי הפיקוח על הביטוח. בנוסף, החבות לבטח ביטוח צד ג' את הרכב מוטלת לפי דיני השכרת רכב שנסקרו כבר לעיל – על הנתבעת עצמה. מדובר בהוצאה קבועה על הרכב, כמו הרשיון השנתי והטסט השנתי. הנתבעת חייבת להוציא הוצאה זו על הרכב – בין אם תגבה משוכר כלשהו "השתתפות" ובין אם לאו. מדובר ב"שירות" ללא שום שירות מאחוריו.

78. התובע טוען, כי עצם הפרדה בחשבונית בין "דמי שכירות" לבין "דמי ביטוח", מעידה על נסיון לכאורה על תכנון מס מחוכם - בעוד "דמי שכירות" הם הכנסה מעסק של הנתבעת וחייבים במס הכנסה, "דמי הביטוח" יכולים להיות מדווחים רק כהחזר הוצאה של הנתבעת, כי הרי היא כבר שילמה על ביטוח צד ג', כחובתה על פי הדין החל עליה. כלומר, לא רק שה"שירות הביטוחי" אינו תואם לשום תקן לפי שום דין, אלא הגביה "עבורו"

תחת הכותרת "דמי ביטוח" משרתת לכאורה רק תכנון מס מחוכם, שהזמין גם ניצולו לגביית סכומים העולים אפילו על העלות המקורית של דמי הביטוח שמשלמת הנתבעת למבטח שלה בפועל. תכנוני מס מחוכמים מועילים אולי לעוסק המתכנן ומבצע אותם, אך אין בהם לחסום דיון נורמטיבי³ במהות ה"עסקה", מהות ה"שירות", ומהות ה"מחיר" המוטל על הצרכן השבוי בידי העוסק, במקרה דנן.

79. כאמור לעיל, ההטעיה בוצעה גם בביצוע העסקה בפועל, בדלפק משיכת הרכב בסניף הנתבעת בירושלים. שם הוחמר המצג המטעה, כאשר נציג הנתבעת סרב למסור לתובע את הרכב המוזמן עד שהתובע יחתום חתימת-הסכמה ליד ה"YES" בסעיף החבות בביטוח צד ג'. הטיעון כי מדובר ב"חובה" חזר על עצמו. מניעת השימוש ברכב המוזמן, כאילו לא ניתן לעשות שימוש ברכב זה, או לקבל את שירות ההשכרה, היה בגדר הטעיה רבתי.

80. המחוקק הוסיף וקבע בחוק דנן, בסעיף 3(ב) כך:

"(ב) לא יעשה עוסק דבר - כמעשה או כמחדל, בכתב או בעל פה, או בכל דרך אחרת, שיש בו ניצול מצוקתו של הצרכן, בורותו, או הפעלת השפעה בלתי הוגנת עליו, הכל כדי לקשור עסקה בתנאים בלתי מקובלים או בלתי סבירים, או לשם קבלת תמורה העולה על התמורה המקובלת."

התובע טוען, כי מניעת השימוש ברכב המוזמן, בלי לתת לשוכר באמת אופציה להשתחרר מה"חבות" הנטענת המיומרת לתשלום ביטוח צד ג' – במעמד הגעתו אחרי טיסה מארה"ב לסניף הנתבעת בירושלים, מהווה השפעה בלתי הוגנת, המנצלת את מצוקתו של תייר המגיע לארץ. ואף אם הוא נמנה על מיעוט התיירים המבינים עברית מדוברת, התייר נמצא בסביבה הזרה לו שאינה סביבתו הטבעית והביתית. התובע היה זקוק לרכב עד כדי כך שהזמינו חדשיים מראש בהזמנה מקוונת. איש לא התריע בפניו עד הגעתו לדלפק, כי אם לא יסכים לשלם "ביטוח" – לא ימסר לידי הרכב. אם אין זו השפעה בלתי-הוגנת המנצלת מצוקתו של תייר בעת הגעתו לארץ, קשה להלום השפעה בלתי-הוגנת אחרת.

81. הקשר זה ראוי גם לציין, כי סעיף 5 לחוק דנן העוסק ב"עריכת חוזה ומסירת העתק", קובע בס"ק (ב), כי:

"עוסק, העומד לחתום על חוזה עם הצרכן, חייב לתת לו הזדמנות סבירה לעיין בחוזה לפני חתימתו, וכן למסור לו עותק ממנו לאחר החתימה."

התובע טוען, כי למרות שהזמין את הרכב חודשיים מראש, הנתבעת או מי מטעמה, לא טרחו להציג בפניו מראש את החוזה, כך שלא ניתנה לו כל הזדמנות, שלא לאמר "הזדמנות סבירה", לעיין בחוזה לפני חתימתו. הצגת החוזה לפני השוכר ממש בעת הגעתו לדלפק בסניף הנתבעת, והודעה כי אם לא יחתום לאתגר על מה שהוצג לו כחייב "אופציונלי" לפי טופס ההזמנה המאושרת מראש, הוא לא יקבל את הרכב – כל אלו אינם עולים בקנה אחד עם אמת-מידה של הגינות עסקית, העולה מהחבות ליתן לצרכן, שוכר הרכב כאן, "הזדמנות סבירה לעיין בחוזה לפני חתימתו".

³ לאחרונה, בבג"ץ 861/07 קמחי ואח' נ' רשם האגודות השיתופיות ואח', תק-על 2010(4) 2314 (2010), בית-המשפט הגבוה לצדק עסק בדיון ממין זה כאשר ניתח פיצול מצד עוסק, בעת גביית תמורה על שירותי שיווק שלו, במשך עשרות שנים. התמורה פוצלה משיקולי מס, שהעוסק הודה בהם, כאשר חלק סווג כ"עמלה" על שירותי השיווק ולכן חב במס הכנסה, והיתרה סווגה כ"השתתפות בהון מניות בתאגיד" שהקנה העוסק לצרכני השירות, ולכן הופטר העוסק ממס הכנסה. לימים, כאשר ביקשו הצרכנים לפדות בשוק החופשי את ה"הון", נטען כי הגביה המפוצלת הייתה נטועה בשיקולי תכנון מס. בית-המשפט העליון קבע, כי גם אם הדבר היה נכון, אין בכך לחסום דיון נורמטיבי במהות החיוב, וכי בפועל כן הוקנו יחידות השתתפות בהון המניות של העוסק נותן השירות – לצרכנים, במיוחד לאור האופי המתמשך מאוד של יחסי הצדדים שם. כאן, להבדיל, השוכר והמשכירה של רכב להשכרה מנהלים מערכת יחסים קצרת-טווח, ה"שירות" של "ביטוח" הוא ריק מתוכן, ולצרכן לא מוקנה דבר מצד הנתבעת כנגד "דמי הביטוח" מלבד חסרון כיס, שכל כולו תורם רק לפיתוח הונה של נותנת השירות-שאינו-שירות. ראה שם, סעיפים 17, 55 – 57.

אמת-מידה כזו גם מחייבת, כמובן, כי העוסקת, משכירת הרכב הנתבעת, תתריע בפני התובע הצרכן במפורש, בעת ההזמנה, כי אם לא יחתום שהוא מסכים לשלם גם "ביטוח צד ג'" לפחות, שהוגדר בהזמנה כ"אופציונלי", הוא לא יקבל את הרכב.

82. סעיף 23 לחוק דנו קובע כי הפרת סעיפים 2 ו/או 3 לחוק, כפי שנטען אכן לעיל, מהווה גם עבירה פלילית. בסעיף 23א הוסיף והחמיר דינו של עבריין ממין זה, כאשר מדובר ב"נסיבות מחמירות" כהגדרתן בס"ק (ב) שם:

"(ב) בסעיף זה, "נסיבות מחמירות" - אחת מאלה:

- (1) המעשה מתייחס למספר רב במיוחד של צרכנים;
- (2) המעשה גרם נזק חמור במיוחד לצרכן או לקבוצת צרכנים;
- (3) עובר העבירה הפיק רווחים או טובות הנאה גדולים במיוחד מהמעשה."

התובע טוען, כי נוסח הסכם ההשכרה מעיד על עצמו כי:

(א) מעשה ההטעיה וניצול מצבו של שוכר הרכב בעומדו בדלפק הסניף כך שמופעלת עליו השפעה בלתי-הוגנת, הם מעשים המתייחסים לכל צרכני השכרת הרכב, שהם רבים במיוחד: אם ואם נניח כי לנתבעת רק 1,400 רכבים להשכרה, וכל רכב מושכר לטווחים קצרים של לא יותר משבוע ימים, מדובר ביותר מ-70,000 שוכרים בשנה, וכמעט חצי מיליון שוכרים בשבע השנים האחרונות;

(ב) מעשים אלו גורמים לנזקים חמורים במיוחד לקבוצת צרכנים זו הנאלצים להסכים לחיובים נוספים על דמי-השכירות שהוצגו להם מראש. היות ורובם תיירים – הם גם חווים לחץ והשפעה בלתי-הוגנת ממש בפתח שהותם בארץ הזרה להם, וכך גם חוויית התיור בישראל נפגמת, תוך שהולכת ומצטברת פגיעה בתדמית החברה והתרבות הישראלים, בניגוד למטרה המוצהרת של עידוד התיירות לישראל ולסיסמה "הסבר פניך לתייר";

(ג) בנוסף – העוסק עובר העבירה כאן, היא הנתבעת, הפיקה רווחים גדולים במיוחד ממעשים אלו, כפי שפירטנו לעיל. לפי אומדן התובע, נתבעת זו, בתחשיב זהיר, הרוויחה למעלה ממאה מיליון ש"ח, לכל הפחות, במשך שבע השנים לפני הגשת תביעה זו, רק מגביית "ביטוח" משוכרי רכביה.

83. סעיף 31א(א) לחוק דנו מעניק לצרכן שנפגע מהתנהלות עוסק, עילות תביעה וסעדים לפי פקודת הנזיקין. אי לכך, טוען התובע, בנוסף לעולות הגזל, ועולות הפרת החובות החקוקות שפורטו לעיל, ביצעה הנתבעת כלפיו גם עוולה לפי חוק הגנת הצרכן. בנסיבות דנו, טוען התובע, הוא זכאי גם לפיצויים לדוגמא לפי סעיף 31א לחוק דנו.

ו. דיני עשיית עושר ולא במשפט

84. המבקש טוען כי הצד השני של המטבע, לאחר שבחנו לעיל את הצד הנזיקי (עולות הגזל והפרת החובה הוא הצד של עשיית עושר ולא במשפט. אם תתקבל טענת התובע כי גביית דמי ה"ביטוח" ע"י הנתבעת מהתובע אינה מבוססת על חוק כלשהו בישראל, אזי הנתבעת פעלה "לא במשפט". הכנסותיה מסעיף "קטן" זה פר-שוכר, כפי שנאמדו בפרק העובדתי, הן בהחלט בגדר "עשיית עושר" על חשבון השוכרים מישראל ומחוץ לישראל, במשך השנים שעברו עד הגשת תביעה זו.

85. התנהלותה של הנתבעת כמתואר בתביעה זו לעיל, היא בגדר ניצול העובדה כי שוק שוכרי הרכבים לטווחים קצרים הוא שוק של צרכנים חלשים במיוחד: הטווח הקצר של ההשכרה מפחית את עניינם ונכונותם להשקיע זמן ומשאבים בבחינת תנאי העסקאות, לפחות לעומת צרכנים המתקשרים עם ספקים לטווחים ארוכים; המטרה לשמה נשכר הרכב, במיוחד מטרת התיירות בישראל, עומדת בראש מעייני השוכרים ולא יחסיהם עם

חברת ההשכרה; אין גוף ייצוגי קבוע או זמני, דהיינו אין בכלל גוף ייצוגי, אשר מטרתו להגן על קהל שוכרי רכבים לטווחים קצרים כשלעצמם; הסכום הקטן יחסית של הגביה זנן, פר-שוכר, מרתיע עוד יותר השקעת משאבים במחקר ובמאבק משפטי מול חברות ההשכרה בכלל, ומול הנתבעת בפרט.

86. ככל שזוהי האסטרטגיה של הנתבעת, מאחורי התופעה המתוארת לעיל, טענות התובע לעיל מפריכות אותה ומאירות אותה כתופעה בלתי-חוקית. ובקצירת האומר כאן:

(א) הנתבעת חייבת בביטוח רכביה להשכרה, אם הושכרו בפועל ואם לאו, כולל ביטוח צד ג'. הטלת חיוב על שוכרי הרכבים ל"ביטוח" כלשהו, תוך מצג-שווא כאילו השוכר "מבוטח" למרות שהנתבעת אינה "מבטח", ואין מונפקת לשוכר "פוליסת ביטוח", מהווה הפרת שורה של חוקים, כמפורט לעיל. הנתבעת אינה חברת ביטוח כשלעצמה. גביית פרמית ביטוח לצורך כלשהו, ללא רשיון כדין לביטוח, מהווה גזילה ממש, ללא כל הצדקה בחוק או בכלכלה או במוסר;

(ב) גביית "דמי ביטוח" משוכרי רכבי הנתבעת מופרדת מגביית "דמי השכירות", בלי מתן תמורה של "ביטוח" לשוכר עצמו. אם היא מוגדרת כ"השתתפות בביטוח של הנתבעת" בספרי חשבונותיה ו/או מאזניה ולכן אינה מחוייבת במס הכנסה, יש כאן מקום לבדיקה של הרשויות הרלבנטיות. יש כאן מקום להגן על אינטרס הציבור כולו בגביית מס-אמת והפסקת עשיית עושר של הנתבעת ואולי חברותיה על חשבון כלל הציבור;

(ג) הנתבעת מציינת בחוזה ההשכרה כי לשוכר אפשרות "לבחור" סוגי ביטוח, אם כי לא ביחס למיסוי צד ג'. סעיף "ביטוח צד ג'" בעמוד הפותח של ההסכם מאפשר רק התימה על "YES". אם לא חותם השוכר חתימת-הסכמה גם לידו – הוא אינו מקבל כלל את הרכב, גם אם הזמין אותו מראש. וממילא, כמפורט לעיל, אין בסיס כלכלי או חוקי לקונסטרוקציית ה"ביטוח" בחוזה ההשכרה, מדעיקרא;

(ד) גביית סכום כלשהו מפלוני בדיעבד, רק מכוח עשיית שימוש בפרטי כרטיס האשראי שלו שהפקיד בידי הנתבעת מראש, וללא כל בסיס בחוק עצמו, כאשר ההסכם החד-צדדי בניסוח הנתבעת בלבד סותר את החיקוקים הרלבנטיים, שנסקרו לעיל, פירושה גזל ועשיית עושר ולא במשפט במונח הראשוני ביותר.

87. על כן, טוען התובע, הוא זכאי להשבת הסכום שגבה ממנו שלא במשפט, ולהצהרה כי על הנתבעת לחדול מעשיית עושר ולא במשפט כלפיו או כלפי כל שוכרי הרכבים שלה גם כלפי העתיד.

סיכום

88. לבית-המשפט הנכבד סמכות מקומית לדון בתובענה לאור מיקום הנתבעת בעיר לוד, וגם הסמכות העניינית לדון בתובענה לאור הבקשה המקבילה לנהל תובענה זו כייצוגית, וככל שזו תתקבל על-ידי בית-המשפט הנכבד.

89. כל טענותיו המשפטיות של התובע נטענות במצטבר או לחילופין, לפי תוכן הדברים והקשריהם המהותיים.

90. לאור כל האמור לעיל, מבוקש לקבל את התובענה, ליתן את הסעדים המבוקשים כמפורט בריישא, הן הסעד ההצהרתי והן הסעד הכספי, ולחייב את הנתבעת בהוצאות המשפט הנגרמות לתובע לא רק בגין עניינו האישי, אלא בגין תרומתו לתיקון תופעה נרחבת ועקבית של הנתבעת, לרבות שכיט ריאלי והולם למאמצי התובע, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום מתן פסק-הדין ועד יום התשלום בפועל בצירוף מע"מ בחוק.

אפרת ואש, עו"ד
ב"כ התובע

תצהיר

הנני הח"מ, מר זיוויד מרמלשטיין, ת.ז. (ארה"ב) 467324671, Cedar Rd. 8333, Elkins Park, PENN., USA, לאחר שהוזהרתי להצהיר אמת, וכי אילולי כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת בתמיכה לבקשתי למתן היתר ניהול תביעתי האישית כנגד חברת קשר רנט א קאר בע"מ, מייצגת חברת השכרת הרכב "הרץ" בישראל, כתביעה ייצוגית, כמפורט להלן:

1. אני יהודי אזרח ארה"ב, איש עסקים אמיד, בן לניצולי שואה שהיגרו מאירופה לארה"ב. אני נוהג לבקר את בני משפחתי בישראל לפחות פעם בשנה.
2. הנתבעת היא חברה ישראלית, העושה שימוש במותג "הרץ" ומשכירה רכבים לאנשים שונים בישראל. לפי יעוץ משפטי שקיבלתי בדיעבד מב"כ עו"ד א. ואש, בעבר היה שם הנתבעת "הרץ קשר רנט א. קאר ישראל", אך בשנת 1985 שינתה שמה לשמה הנכחי. זוהי חברה פרטית, הנשלטת ע"י חברה פרטית אחרת "קשר מ. י. ג. השקעות בע"מ". זו מצידה נשלטת ע"י חברה פרטית שלישית, היא חברת "מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ". כלומר, הנתבעת היא חברה-בת לאמה וחברה-נכדה לסבתה. מצ"ב דו"חות רשם החברות לגבי שלושתן **כנספחי א'**. אף אחת מהן אינה נסחרת בבורסה לניירות ערך, כי אינן חברות ציבוריות. הדו"חות התקופתיים השונים שלהן אינם גלויים לציבור. מכאן, נתוני היקף ההשכרות וההכנסות מהן מצויים רק בשליטת הנתבעת, אמה סבתה.
3. ביום 31.1.2010 הזמנתי מאת סניף הנתבעת בירושלים רכב, מיום 31.3.2010 עד יום 6.4.2010. מצ"ב העתק אישור ההזמנה **כנספח ב'** ההזמנה בוצעה דרך אתר "הרץ" הבינלאומי במרשתת. מסרתי פרטי כרטיס האשראי הבינלאומי שלי. בהזמנה צויין כי מחיר ההשכרה לשבוע זה יעמוד על 166 דולר ארה"ב (\$). צוינו חיובים אפשריים נוספים (optional items not included in quote), כגון בגין נסיעות בכביש 6, וגם בגין ביטוח הרכב בסך \$ 70 לשבוע (CDW). הוזהרתי שם, במסגרת "Warning Messages" כי אם אסרב לשלם ביטוח (CDW) על הרכב תוטל עלי "חבות לפי הדין" לשלם ביטוח צד ג' – "if CDW is declined, third party property damage [TPPD] is mandatory". ברם, אני אדם מנוסה המחזיק בכרטיס אשראי בינלאומי ונסעתי בעולם פעמים רבות, וידוע היה לי כי חברת האשראי מכסה את הביטוח כולו (CDW).
4. לפי יעוץ משפטי שקיבלתי בדיעבד מב"כ עו"ד א. ואש, מידע בדבר תעריפי השכרה מצוי באתר "הרץ" בישראל ראה **נספח ג'**. צויין שם כי קיים "כיסוי צד ג' לבעלי כרטיסי אשראי מחו"ל המכסים את לקוחותיהם בישראל." זהו בדיוק מצבי האישי. לא נאמר שם בכל זאת "חייב" שוכר רכב במקרה של אי-תשלום ישיר של ביטוח מסוג CDW לידי הנתבעת – לשלם חיוב כספי נוסף על דמי-ההשכרה לעיל, עבור "ביטוח צד ג'" (TPPD).
5. כלומר, מצגי הנתבעת המפורשים בכתב של הנתבעת בשלב הראשוני לא אותנו לנגד עיני כי אני צפוי בפועל לחיוב כספי נוסף מעבר ל-166 \$ דמי השכרת רכב לשבוע ימים.
6. בהגיעי לישראל, הגעתי לסניף הנתבעת בירושלים. אז נדרשתי ע"י נציג הנתבעת שם, בו במקום ובאותו מעמד, לחתום גם על "הסכם השכרה" באנגלית. מדובר בנוסח אחיד המנוסח על-ידי הנתבעת עצמה, והוא לא הוצג בפני מראש. כמובן לא התנהל כל מו"מ על נוסח ההסכם. כך, בעודי עומד בסניף עי"פ מטיסה ארוכה מארה"ב ומצפה לקבל את הרכב - נדרשתי לחתום על חוזה בן 3 עמודים בעלי טקסט צפוף. התחלתי לעיין בכל זאת לפחות בעמוד הראשון עליו נדרשתי לחתום בפועל. גיליתי כי אני נדרש לשלם "ביטוח צד ג'". כאשר מחיתי על

כך, וטענתי כי איני מעוניין בכיסוי כזה, ולא בכלל וגם בגלל הכיסוי של חברת האשראי שלי, הודיע לי נציג הנתבעת בסניף כי אם לא אסכים להתחייב לשלם גם "דמי ביטוח צד ג'" (TPPD) ואם לא אאשר בחתימתי כי אני "מסכים" לכך, לא יימסר הרכב לידי. בנסיבות כאלו, חתמתי בלידת ברירה על סעיף זה בנוסח האנגלי גם כן, ורק אז קיבלתי את הרכב שהזמנתי חודשיים ימים מראש (!).

מצ"ב העתקי ההסכם בשתי השפות, נספח ג' ונספח ד'. כאשר שבתי לחו"ל בטיסה לפנות בוקר, לא אספתי את ההסכם כולו מהרכב, אלא את חלקו. העתק מלא נמסר לי (סרוק) מאת סניף הנתבעת בירושלים בביקורי הבא בישראל, בינואר 2011. באותו מעמד נמסר לי גם העתק ההסכם בעברית, אם כי אינו חתום כלל.

7. מאוחר יותר גיליתי כי מצד אחד בסעיף 4 להסכם (בריישא) נקבע כי השוכר זכאי לבחור (Select) אחת מאפשרויות הביטוחיות המפורטות שם. בסעיף 4א' נקבע כי "חובה" לפחות לרכוש ביטוח צד ג', לפי סעיף 4ג'. לא נקבע שם כי לשוכר "ברירת מחדל" לא לבקש כל כיסוי ביטוחי כזה. מצד שני, נקבע כי לנתבעת אין אחריות לנזקי השוכר עצמו ולרכושו/או לצד ג'. ראה סעיף 4 סייפא.

8. כאמור, כתלוף שבוע ימים, השבתי לנתבעת את הרכב עם צאתו מן הארץ. ליתר דיוק, כיון שטיסתי היוצאת היתה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, השיב בני אזור ישראל את הרכב לנתבעת למחרת בבוקר בסניפה הירושלמי. הבן היה ממילא "הנהג הנוסף" ברכב כפי שדיווחתי לנתבעת מראש.

9. בעת השבת הרכב, ערכה הנתבעת חשבונית מס על-שמי, ואז התברר לי כי חוייבתי בסכומים שונים שכמעט הכפילו את התשלום המקורי שהסכמתי מראש. סכום אחד נוגע לנזק נטען לרכב, והוא אינו נשוא תביעה זו כיוון שאינו מתאים לתובענה ייצוגית, לפי יעוץ משפטי שקיבלתי בדיעבד מ"ב"כ עו"ד א. ואש. סכום שני נוגע לחיוב נוסף בגין "הנהג הנוסף", ברם מאז השיבה לי הנתבעת סכום זה ע"י זיכוי דרך כרטיס האשראי שלי. לפיכך, כעת נותר החיוב בסך \$ 63 עבור "ביטוח צד ג'". העתק חשבונית המס מצ"ב כנספח ה'.

10. פניתי תחילה לחברת האשראי שלי ובהמשך לנתבעת עצמה, בשיחות טלפוניות ובדואר אלקטרוני. התשובה שהתקבלה לגבי חיוב היתה כי כך מחייב החוק בישראל. מצ"ב העתקיהם כנספחי ו'. כבר ביום 22.4.2010 כתבה לי נציגת שירותי לקוחות בחב' הרץ:

"In Israel, if Collision Damage Waiver is declined, the Third Party Property Damage is mandatory.
If Collisoin Damage Waiver is accepted, the Third Party Property Damage is also included."

11. בהמשך, כתבה גם מנהלת מרכז שירותי לקוחות בנתבעת עצמה, בדואר אלקטרוני אלי ביום 16.5.2010, כך:

"Your on-line quote did not include any insurance; in every car rental one must have insurance.
In your case, your credit card covers rental insurance in Israel., hence you did not have CDW & TP insurance, but could take the TPPD which is mandatory in cases like these. As explained to Hertz International Costumers Service. This insurance is mandatory specified on the rental's terms and conditions, clause 4a 'if the renter declines the CDW coverage, the purchase of PTTD is mandatory".

12. הודעתי לנציגת הנתבעת בו-ביום כי עדיין איני מבין כיצד הגדרת החיוב הביטוחי כ"ברירה" (Optional) בהזמנה חדשיים מראש, הפכה בעת קבלת הרכב בסניף ל"חובה" (Mandatory). מיד אחר כך, פניתי לייצוג משפטי בישראל ע"י ב"כ עו"ד א. ואש. מצ"ב העתק יפוי כח קונסולרי כנספח ז'. בשלב זה, התברר לי באמצעות היעוץ המשפטי שקיבלתי ממנה, כי ענף השכרת הרכב בישראל מוסדר ע"י משרד התחבורה, באמצעות צו פיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סיור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), התשמ"ה-1985.

13. כדי לברר אם חוזה ההשכרה של הנתבעת קיבל אישור הרגולטור, וכדי לקבל מידע רלבנטי נוסף ובמיוחד לגבי היקפי ההשכרות בישראל מדי שנה בכלל, ולתיירים בפרט, כמו גם לגבי סוגי הביטוח "הנוסף" מעבר לביטוח חובה כולל כלפי צד ג' אם אושר בכלל לנתבעת להטילם על שוכרי רכבים, למרות שחייב להיות בידי המשכיר (הנתבעת כאן) ביטוח צד ג' לגבי כלי הרכב שלו - פנתה ב"כ עו"ד א. ואש למשרד התחבורה, וגם למפקח על הביטוח במשרד האוצר. מצ"ב העתק הפניה המשותפת כנספח ח'.

14. לאחר מעקב ממושך, הודיעו שני הרגולטורים דלעיל, במקום לספק את המידע המבוקש, סיפק משרד התחבורה ביום 26.7.2010 את המענה הבא, והעתקו מצ"ב כנספח ט':

"משרד התחבורה אינו נוהג להתערב ביחסים חוזים שבין חב' השכרה לבין לקוחותיה ובכלל זה בסוגיות כספיות העולות מהן. משרדנו אינו מראש את חוזה ההשכרה, יחד עם זאת קיים נוהל לעניין ביטוח רכב השכרה אשר הוצא ע"י המפקח על התעבורה (לנוחיותך מצ"ב הנוהל) לצורך בדיקת עמידתה של החברה בנוהל הביטוח כאמור אבקש להעביר אלינו את הסכם ההשכרה ותנאי הביטוח של רכב שנתנו למרשתך במסגרתה".

הרגולטור מודה במתדל מתמשך בכל הנוגע לחובתו לפי סעיף 41 לצו הפיקוח - לאשר "נוסח הסכם השכרה".

15. הנוהל שצירף הרגולטור שם, ונספח כאן, הוא מיום 6.5.2009. אכן, נקבע שם כי זכותו של השוכר לא לרכוש כל ביטוח נוסף, וככל שקיים סיכון לחבות כספית בגין "נוק שיגרים לרכב בתאונה", הוא פשוט "יחתום על כתב ויתור על ביטוח הרכב". אני סבור, גם לפי יעוץ משפטי שקיבלתי בדיעבד מב"כ עו"ד א. ואש, כי "ביטוח לרכב המושכר" הוא באמת ביטוח נוסף מעבר לביטוח נזקי גוף כולל של צד ג', שהוא ביטוח החובה על הרכב, אשר החבות בו מוטלת על המשכיר מדעיקרא, וחייב הוא להתקיים כבר בעת מסירת הרכב לשוכר.

16. בהמשך הנוהל, הוא עוסק רק בהטלת חבות ב"השתתפות עצמית" במקרה בו "שוכר הרכב רכש את כל הביטוחים שהוצעו לו בכתב במעמד חתימת חוזה השכירות." ולא ויתר עליהם מפורש ובכתב" [הדגשות כן במקור - ד.מ.]. אם אני קורא את ההסכם באנגלית, נוסח חוזה השכירות / השכרה של הנתבעת אינו תואם הוראת נוהל זו, ולוא מפני שאינו כולל כלל ברירת-מחדל כנדרש שם, ואין בו שום סעיף בנוסח "אני מסכים / לא מסכים לרכוש ביטוח מסוג זה או אחר, או אני מוותר בזאת על רכישת ביטוח למקרה נזק לרכב המושכר או לרכוש של צד ג'".

17. בנוסף, הנתבעת התנתה את מסירת הרכב בפועל לידי - בחתימת הסכמתי לרכישת ביטוח צד ג'. איזו ברירה יש לי, כתייר שמגיע עיף אחרי טיסה ארוכה מארה"ב, עם אישור הזמנה חודשיים מראש בכיסוי העניין אף תמור יותר מכך, לאור העובדה כי יש לי כיסוי גורף על כל הביטוחים ככל הנדרש, דרך חברת האשראי שלי.

18. אני חולק בכל הכבוד הראוי על הנחת-היסוד של נוהל הרגולטור לעיל, כאילו מדעיקרא נדרש שוכר רכב להשכרה לשלם ביטוח נוסף כלשהו, ובוודאי לא כאשר מדובר בביטוח חופף (לתקופת ההשכרה) לביטוח צד ג' שממילא חובת המשכירה (הנתבעת כאן), לדאוג לקיומו כבר בעת ההשכרה. על כן, סעיף ה"ויתור על ביטוח" היה אמור להיות הפוך: בהעדר חבות בדיני הביטוח המנוע, ולאור החשש לכפל-ביטוח מיותר, היה צריך להנחות את חברות ההשכרה לכלול סעיף "הסכמה" דווקא, ולא סעיף "ויתור", לרכישת ביטוח, ובמיוחד כפל-ביטוח כאשר מדובר בביטוח צד ג'. קל וחומר, צריך היה לציין במפורש כי לשוכר ברירה לא לרכוש כל ביטוח, והסיכון אם בכלל - תל עליו. אני סבור כי הסיכון בנוגע לצד ג' כלל לא חל, לאור ביטוח החובה המוטל על הנתבעת מראש, לרבות לזכות צד ג'.

19. לאחר שב"כ עו"ד א. ואש העבירה למשרד התחבורה שוב את חלק ההסכם שהיה בידי אז, וציינה כי כלל לא נמסרה לי פוליסת ביטוח - התקבלה תשובה נוספת של הרגולטור ביום 17.10.2010 ומצ"ב כנספח י'. גם הפעם, לא סיפק הנמען כל מידע או מסמכים כמבוקש ממנו, אלא התנדב לחוות את דעתו על פנייתי כהאי לישנא: "... מבדיקת החומר שעברת אל משרדנו לא עולה כי חב' הרץ הפרה את נוהלי הרשות". שוב, עם כל

הכבוד, לא זה מה שביקשנו, ועדיין אין בכך מענה על השאלה האם הנתבעת "הפרה את החוק הישראלי". הנוהל מניח הנחת-יסוד מוטעית, בהמשך למחדל של אי-פיקוח על "נוסח הסכם ההשכרה", כאילו יש בסיס חוקי לגביית כפל-ביטוח מהשכורים בחפיפה לביטוחי-החובה שכבר שולמו ע"י הנתבעת לחברת הביטוח שלה.

20. המפקח על הביטוח השיב לנו לבסוף כי אינו רבלנטי לעניין, ומצ"ב העתק תשובתו כנספת י"א. כדבריו:

"החברות להשכרת רכב אינן מבטח בהגדרתו בחוק ולפיכך אינן נתונות תחת פיקוחו של המפקח על הביטוח. הגורם המפקח על חברות אלה הוא משרד התחבורה, וזאת לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סיור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), תשמ"ה-1985."

21. לפי יעוץ משפטי שקיבלתי בדיעבד מב"כ עו"ד א. ואש, לפי נתוני משרד התיירות, נכנסו לישראל בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה (2004-2010) כ-12 מיליון תיירים בדרך האויר. מצ"ב דו"ח מאתר המשרד כנספת י"ב. ראוי להוסיף להם גם שוכרי רכבים ישראלים, ובמשך שבע שנים ניתן להניח כי מדובר בכמה מיליוני עסקאות השכרה לטווחים קצרים. אם תקבל טענתי כי גביית \$ 9 ליום על ביטוח שבכלל לא נחוץ אפילו לטובת צד ג', ומדובר ברווח בלתי-חוקי של הנתבעת, המשמעות הכלכלית של תביעתי היא כבדה ביותר. אני מצרף גם נתונים מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כנספחי י"ג, לענין מספר כלי הרכב להשכרה ותיור בישראל.

22. אני מבקש להדגיש פן ציבורי נוסף: רבים משוכרי הרכבים בישראל הם תיירים, כמוני עצמי. התיירים במידה רבה "קהל שבוי" בידי כל ספק מקומי, לרבות חברת השכרת הרכב:

(ב) רוב התיירים, בוודאי שמעו כמוני (ואני גם ראיתי בעצמי) על תרבות הנהיגה הישראלית הידועה לשמצה. כאשר חברת השכרת הרכב המקומית מציעה לתייר "ברירת ביטוח צד ג'", למרות שהרכב המושכר ממילא מבוטח – השוכר הזר יעדיף ללכת "על בטוח" ולבחור בתשלום נוסף זה, בסברו בטעות כי כך לא ייחשף לנזק אפשרי. זאת, בלי דעת כי אין סכנה לחשיפתו לנזק לצד ג', כי הרכב מבוטח ממילא על-שם המשכירה. אני נוסע ותייר בעולם, וידעתי שלפחות בגלל חברת האשראי שלי איני חב בביטוח, וכך למעשה הופתעתי מהחויב הכפוי בדיעבד ע"י הנתבעת;

(ג) תיירים השוכרים רכב בישראל, בדרך-כלל לא עוצרים לבדוק התאמת החיוב הסופי שחוייבו בו בעת השבת הרכב, לפרטי ההזמנה מראש לה הסכימו או להסכם ההשכרה עליו חתמו, אשר אותיותיו הקטנות בוודאי אינן מפתות להתעמק בו בעת חופשה בישראל. כתייר, אתה מרוכז בחוויות סביבך ולא באותיות הקטנות בחוזה ההשכרה הטמון בתא הכפפות ברכב;

(ד) תייר הוא זר ארעי במקום הזר לו. אני מעיד על עצמי, למרות ביקורים קודמים בישראל. ייזום עימות עם ספק מקומי, מקום בו תייר מוצא ליקוי בשירות או במחיר שנגבה ממנו, הוא מצב אשר תייר יירתע ממנו באופן טבעי. גם אני התלבטתי רבות עד שהחלטתי לא לוותר על מה שנראה לי כגזילה מכיסי. הרי השקעת משאבי הזמן ואולי הממון הנדרשים לניהול עימות כזה, במקום בו השפה והתרבות זרים לתייר, היא גבוהה באופן טבעי לעומת הנזק הנגרם לתייר (ל) באופן אישי.

(ה) ניצול מצב החולשה הטבעית של התיירים, כמתואר לעיל, על-ידי ספקים מקומיים בכלל, וחברת השכרה כמו הנתבעת בפרט, אופייני ליחסי ספק עם "קהל שבוי". אני איש עסקים, ומודע היטב לחוסר האיוון בין צד חלש לבין צד חזק בעסקה כלכלית. תייר הוא תמיד צד חלש לעומת ספק מקומי.

23. פניה היפות של ישראל, האהובה עלי ועל משפחתי, מתכערות כאשר היא מאפשרת גביית-שווא כזאת מתיירים. אני קורא למערכת המשפט, כחלק מהמדינה, לתקן את המעוות, ולהסיר עננה זו.

24. אילולי גבתה ממני הנתבעת תוך עשיית דין לעצמה סך זה של \$63 ללא שום סיבה, בדיעבד וללא הסכמתך, לא היתה נחשפת שיטתה, שגרמה לה לפחות לכאורה גריפת רווח עצום בשבע השנים האחרונות.
25. בגילי ובמצבי הכלכלי יותר חשוב לי ההיבט הציבורי של התנהגות הנתבעת, וחברות השכרה דומות לה בישראל, אם כי גם ההיבט הכלכלי במיוחד אם תאושר התביעה כייצוגית, יש לו משמעות.
26. זהו שמי, זו חתימתי וכל דברי לעיל אמת.

דניאל מנדל 313
דיויד מרמלשטיין

אני הח"מ, **אפרת ואש עו"ד**, מ.ר. 11837, מאשרת כי ביום 24.1.2011 הופיע בפני מר **דיויד מרמלשטיין**, אשר הזדהה בפני לפי ר.ג. (ארת"ב) 467324671, והמוכר לי אישית כאדם הדובר עברית, ולאחר שהקראתי בפניו את תוכן התצהיר ותרגמתי לו מונחים שהתקשה בהבנתם בעברית, ולאחר שגם הזהרתיו, כי עליו להצהיר את האמת וכי יהא צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות תצהירו לעיל והתם עליו בפני.

אפרת ואש, עו"ד
מ.ר. 11837

רשימת נספחים ואסמכתאות

מדמלשטיין - הרץ / קשר

- נספח א'** – תדפיסי רשם החברות לגבי הנתבעת, אמה, וסבתה.
- נספח ב'** – הזמנת התובע מסניף הנתבעת בירושלים ביום 31.1.2010.
- נספח ג'** – מידע בדבר תעריפי השכרה מאתר "הרץ" ישראל.
- נספח ד'** – העתקי הסכם ההשכרה במעמד מסירת הרכב לתובע בשתי השפות.
- נספח ה'** – העתק חשבונית המס מאת הנתבעת לתובע, מיום 6.4.2010, עם השבת הרכב לידיה.
- נספח ו'** – התכתובות בדוא"ל בין התובע לבין הנתבעת וחיב' הרץ.
- נספח ז'** – יפוי כח קונסולרי של התובע לבי"כ עו"ד א. ואש.
- נספח ח'** – פניית בי"כ התובע למפקח על התעבורה / השכרת רכב, ולמפקח על הביטוח, במכתב משותף לקבלת מידע.
- נספח ט'** – תשובת המפקח על התעבורה / השכרת רכב מיום 26.7.2010, בצירוף נוהל משנת 2009.
- נספח י'** – תשובה נוספת של המפקח הנ"ל מיום 17.10.2010, בה חיווה דעתו על התנהלות הנתבעת, בלי שהתבקש.
- נספח י"א** – תשובת המפקח על הביטוח באוקטובר 2010, לפיה הנתבעת אינה "מבטח" ולכן סמכותו אינה חלה עליה.
- נספח י"ב** – דו"חות משרד התיירות בדבר כניסות תיירים לישראל בשבע השנים 2004-2010.
- נספח י"ג** – טבלאות נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי מספר כלי רכב להשכרה ותיור, וקצב גידול רכבים.
- נספח י"ד** – הצעת מחיר לביטוח צד ג' לרכב דומה לשנת 2010, ע"ס 862 ₪.
- נספח ט"ו** – פרסומים בעתונות הכלכלית ("גלובס"): חשדות ביחס לחברות השכרת רכב לגבי ניצול פירצות בביקוח ובאכיפה השלטונית לגביהן.

אסמכתא 1 – צו פיקוח על מצרכים ושירותים (הסעת סיור, הסעה מיוחדת והשכרת רכב), התשמ"ה-1985

אסמכתא 2 – בג"ץ 1338/99 פרקר ואח' נ' שר הפנים ואח', לא פורסם.

אסמכתא 3 – פסק-דין חלקי, וע [מרכז] 223/02 פוגל ואח' נ' מ.א. דרום השרון.

אסמכתא 4 – רשימת פרסומי עו"ד אפרת ואש.

אסמכתא 5 – ת"יא [בי"ש] 2104/96 סיון נ' מכתשים ואח', לא פורסם.

אסמכתא 6 – ת"יא [ת"יא] 1146/99 אוטו-קט נ' הפול.

אסמכתא 7 – רע"א 8200/99 הפול נ' אוטו-קט, בצירוף תיאור הדיון בבית-המשפט העליון בעתון "דה מרקר".